

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om försök med regionfullmäktige och om ändring av lagen om försök med samarbete inom regioner

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om försök med regionfullmäktige. Lagen kan, om kommunerna beslutar det, tillämpas inom de försöksregioner som nämns i lagen om försök med samarbete inom regioner. Syftet med försöket är att inhämta erfarenheter av regionalt, demokratiskt och överkommunalt beslutsfattande och hur det inverkar på finansieringen och ordnandet av samt tillgången och kvaliteten på offentliga tjänster samt på kommunalförvaltningen. Målet är att trygga en jämlik tillgång på offentliga tjänster och finansieringsunderlaget för tjänsterna samt att utöka invånarnas möjligheter att utöva inflytande på uppgifter som kommunerna sköter tillsammans.

Enligt propositionen får försöksregionerna möjlighet att överföra sina uppgifter på regionfullmäktige som invånarna i regionen utsett genom direkta val i enlighet med lagen om försök med samarbete inom regioner. Kommunerna inom en försöksregion kommer överens om att inrätta regionfullmäktige, och statsrådet fastställer avtalet. De uppgifter som överförs på regionfullmäktige bör vara av vittgående betydelse och centrala med tanke på ordnandet av servicen eller för ekonomin eller utvecklingen i regionen och dess

kommuner. Uppgifterna skall också bilda en tillräckligt viktig helhet för det genom val utsedda fullmäktige. Överföringen av uppgifter får inte undergräva invånarnas självstyrelse i kommunerna.

Kommunerna inom försöksregionen skall komma överens om en viss summa per invånare eller en viss andel av kommunens inkomster som bestämningsgrund för finansieringen av de uppgifter som överförs på regionfullmäktige. Avgiftsgrunderna skall vara desamma för alla kommuner i regionen.

Regionfullmäktige beslutar om de centrala målen för regionförvaltningens verksamhet och ekonomi, nödvändiga förvaltningsstadgor och andra instruktioner, den årliga budgeten och fördelningen av anslag. Regionfullmäktige skall ha minst 27 och högst 85 ledamöter och minst en ledamot från varje kommun i regionen.

I propositionen ingår dessutom ett förslag till lag om ändring av lagen om försök med samarbete inom regioner.

Lagen om försök med regionfullmäktige skall vara tidsbegränsad. Avsikten är att den skall träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfast. Lagen skall gälla till utgången av 2012.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	3
1. Inledning.....	3
2. Nuläge	4
2.1. Försöken med samarbete inom regioner	4
2.2. Kommunernas gemensamma beslutsfattande inom försöket med samarbete inom regioner	6
2.3. Möjligheterna att ordna gemensamt beslutsfattande överlag	7
2.4. Omfattningen av samarbetet inom regioner	8
2.5. Nivala-Haapajarvi ekonomiska region	8
2.6. Bedömning av nuläget	10
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	11
3.1. Mål och medel	11
3.2. De viktigaste förslagen	12
4. Propositionens verkningar	13
4.1. Ekonomiska verkningar	13
4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal.....	13
4.3. Verkningar för medborgarna	14
5. Beredningen av propositionen	14
DETALJMOTIVERING.....	15
1. Lagförslag.....	15
1.1. Lag om försök med regionfullmäktige.....	15
1 kap. Allmänna bestämmelser.....	15
2 kap. Regionfullmäktigeval	17
3 kap. Särskilda bestämmelser	23
1.2. Lag om försök med samarbete inom regioner	25
2. Ikraftträdande.....	25
3. Lagstiftningsordning	25
LAGFÖRSLAGEN.....	30
om försök med regionfullmäktige	30
om ändring av lagen om försök med samarbete inom regioner	36
BILAGA.....	38
PARALLELLTEXTER.....	38
om ändring av lagen om försök med samarbete inom regioner	38

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Det föreligger ett obestridligt behov av att utöka och fördjupa kommunernas regionala samarbete. Allt flera små kommuner har svårt att ordna nödvändig service för sina invånare. På grund av den splittrade kommunstrukturen finns det i Finland många kommuner som är så små att de inte ens förmår ordna den offentliga servicens grundstruktur. Eftersom de enskilda kommunerna är så små är efterfrågan inte heller alltid tillräcklig för att basservicen skall kunna ordnas effektivt. När det gäller tjänster för specialgrupper är situationen ännu sämre.

I enlighet med regeringsprogrammet för Paavo Lipponens II regering tillsatte inrikesministeriet den 31 oktober 2000 ett stödprojekt för de ekonomiska regionerna. Målet för projektet är att stöda och främja frivilligt samarbete mellan kommunerna inom regioner i synnerhet för att trygga tillgången och kvaliteten på offentliga tjänster, för att bedriva en framgångsrik näringspolitik och för att genomföra planeringen av markanvändningen och miljövärden effektivt.

För projektet utsågs åtta försöksregioner där man prövar olika samarbetsförfaranden. Försöken sker utgående från försöksregionernas egna behov och möjligheter. Försöksregionerna är

- Tavastehusregionen, till vilken hör kommunerna Hattula, Hauho, Janakkala, Kalvola, Lammi, Renko, Tavastehus och Tuulos,
- Lahtis stadsregion, till vilken hör kommunerna Asikkala, Hollola, Lahtis, Nastola och Orimattila,
- Loimaaregionen, till vilken hör kommunerna Alastaro, Aura, Karinainen, Koski Tl, Loimaa, Loimaa kommun, Marttila, Mellilä, Oripää, Pöytyä, Tarvasjoki och Yläne,
- Nivala-Haapajärviregionen, till vilken hör kommunerna Haapajärvi, Kärsämäki, Nivala, Pyhäjärvi och Reisjärvi,
- Uleåborgsregionen, till vilken hör kommunerna Haukipudas, Karlö, Kempele, Kiiminki, Limingo, Lumijoki, Muhos, Oulunsalo, Tyrnävä och Uleåborg,

- Pieksämäkiregionen, till vilken hör kommunerna Haukivuori, Jäppilä, Kangasniemi, Pieksämäki, Pieksämäki landskommun och Virtasalmi,

- Norra Lapplands region, till vilken hör kommunerna Enare, Sodankylä och Utsjoki, samt

- Åbolandsregionen, till vilken hör kommunerna Dragsfjärd, Houtskär, Iniö, Kimito, Korpo, Nagu, Pargas och Västanfjärd.

Den åldrande befolkningen, den krympande arbetskraften, flyttningsrörelsen och den situation som är i sikte för den offentliga ekonomin ställer verksamheten inom den offentliga förvaltningen inför tvång på fortlöpande produktivitetsförbättringar och förnyelse. Utvecklingen underlättar inte situationen för små kommuner med ekonomiska svårigheter utan försvårar den. Kommunerna måste utvidga sitt samarbete så att det omfattar de stora tjänstesektorerna och fördjupa det, för att man med hjälp av det på ett effektivt sätt skall kunna den offentliga förvaltningens problem i samband med förändringarna.

Även om de problem som beror på att kommunerna är så små känns av inom flera verksamhetssektorer, har inga betydande förändringar inträffat i kommunstrukturen. Med nuvarande takt hjälper inte förändringarna i kommunstrukturen den offentliga förvaltningen att svara på utmaningarna från befolkningsförändringarna och den offentliga ekonomin. Ett alternativ är att avsevärt utöka och utvidga samarbetet mellan kommunerna.

Kommunernas och de ekonomiska regionernas behov, möjligheter och förhållanden varierar mycket i landet. Situationen i tillväxtcentrumregionerna och områdena på tillbakagång är helt olika. Modeller och former för samarbete inom de ekonomiska regionerna bör utvecklas utgående från de ekonomiska regionernas egna behov och av kommunerna själva. Olika modeller och former samt deras användbarhet och nytta måste utredas och utvecklas genom försök som kommunerna genomför och staten stöder.

Vid de aktuella försöken med samarbete

inom regioner skall merparten av de ärenden som sköts och besluts på regional nivå vara kommunernas egna uppgifter. Dessa uppgifter kan kommunerna huvudsakligen börja sköta tillsammans utan speciallagstiftning. Ett problem vid omfattande uppgiftsoverföringar är hur kärnan i självstyrelsen, medborgarnas effektiva deltagande i beslutsfattandet, skall bevaras. Samarbetsarrangemangen gör att beslutsfattandet lätt fjärras från kommunfullmäktige och verksamhetsbetingelserna för lokaldemokratien kan försämrast.

När samhällsutvecklingen leder till att en allt större del av kommunernas uppgifter sköts tillsammans, är faran att det uppstår ett synnerligen oklart system som det är svårt att få grepp om. När uppgifter överförs till samarbetsorganisationer vill det också leda till att det politiska beslutsfattandet flyttas längre från medborgarna. Det är nödvändigt att pröva demokratiskt beslutsfattande i samarbetet mellan kommunerna, så att de uppgifter som kommunerna skall skötas tillsammans kan samlas och så att man kan se till att principerna för kommunal självstyrelse följs.

När försöksregionerna valdes ut föreslog Nivala-Haapajarvi ekonomiska region att ett regionfullmäktige som utses genom allmänna val skulle tillsättas och att kommunerna inom försöksregionen skulle överföra vissa viktiga uppgifter på fullmäktige. Försöket skulle gå exceptionellt långt i fråga om fördjupat samarbete och det skulle också trygga självstyrelsen inom regionen. I det planerade försöket ingår samma element som i förvaltningsförsöket i Kajanaland, men i mindre skala.

2. Nuläge

2.1. Försöken med samarbete inom regioner

Lagen om försök med samarbete inom regioner (560/2002, nedan *försökslagen*) trädde i kraft den 1 augusti 2002. När lagen bereddes var Nivala-Haapajarvi ekonomiska regions projekt redan känt. I regeringens proposition med förslag till lag om försök med samarbete inom regioner (RP 248/2001 rd) konstaterades att ett separat lagförslag bereds för att möjliggöra projektet. Syftet med detta lagförslag är att möjliggöra försöket i Nivala-

Haapajarviregionen.

Statsrådet har fastställt avtal för alla försöksregioner, genom vilka försöksregionerna har tagit i bruk de möjligheter som försökslagen ger dem. Det sista avtalet trädde i kraft den 10 februari 2003. I några avtal har man varit tvungen att lämna vissa delar utan fastställelse, eftersom kommunerna inom försöksregionen inte har överfört motsvarande egna uppgifter till regionen i enlighet med 17 § försökslagen.

Kommunerna i Tavastehusregionen har kommit överens om att av de möjligheter som försökslagen erbjuder ta i bruk en gemensam näringspolitisk utvecklingsplan, gemensamma utlåtandeförfaranden i fråga om företagsstöd och investeringsunderstöd enligt sysselsättningsförordningen, gemensamma utlåtandeförfaranden i fråga om linjetrafiktillstånd och detaljhandels- och serveringstillstånd för alkohol, gemensamt utlåtandeförfarande i fråga om landskapsförbundets finansieringsbeslut, en gemensam plan för nivån på servicen i kollektivtrafiken, gemensamt utlåtandeförfarande i fråga om statsandelen för investeringar, gemensamt utlåtandeförfarande i frågor som är av vikt för de statliga myndigheternas utvecklande av regionen och en gemensam utvecklingsplan för social- och hälsovården. I avtalet för Tavastehus försöksregion överfördes dessutom beslutanderätt till två privaträttsliga organ i enlighet med 5 § försökslagen.

Saker som sköts tillsammans i Tavastehusregionen är regionala strategier, fördelningen av den finansiering som kommunerna anvisar för samarbetet inom regionen, gemensamma riktlinjer för social- och hälsovårdspolitik, ordnandet av basservice som förutsätter separata beslut, ordnandet av regionala stödtjänster, generalplaner som berör flera kommuner samt personalpolitiska principer i anslutning till utvecklingsprojekt. Beträffande basservicen finns inga beslut ännu. I Tavastehusregionen har kommunernas ekonomiförvaltning i huvudsak gjorts till en regional funktion.

Kommunerna i Lahtis stadsregion har kommit överens om att av de möjligheter som försökslagen möjliggör ta i bruk fastställande av en gemensam generalplan vid miljöcentralen, gemensamt utlåtandeförfarande i fråga om linjetrafiktillstånd, en gemensam

plan för nivån på servicen i kollektivtrafiken, gemensamt utlåtandeförfarande i fråga om statsandelen för investeringar, gemensamt utlåtandeförfarande i frågor som är av vikt för de statliga myndigheternas utvecklande av regionen och en gemensam utvecklingsplan för social- och hälsovården.

Kommunerna inom Lahtis stadsregion har dessutom kommit överens om att under 2002-2003 utreda samarbetsmöjligheterna i fråga om bl.a. teknisk förvaltning, hälso- skydd, miljöskydd, veterinärvård, upphandling, specialundervisning, familjerådgivning, tjänster inom äldreården, missbrukar- och narkotikaarbete, serviceboende för specialgrupper samt elektronisk kommunikation.

Kommunerna inom Loimaaregionen har kommit överens om att av de möjligheter som försökslagen erbjuder ta i bruk en gemensam näringspolitisk utvecklingsplan, deltagande i arbetskrafts- och näringscentralens beslutsfattande samt gemensamma utlåtandeförfaranden i fråga om företagsstöd och investeringsunderstöd, gemensamt utlåtandeförfarande i fråga om landskapsförbundets finansieringsbeslut och gemensamt utlåtandeförfarande i frågor som är av vikt för de statliga myndigheternas utvecklande av regionen. I Loimaa försöksregions avtal överfördes dessutom beslutanderätt till ett privaträttsligt organ i enlighet med 5 § i försökslagen.

Inom ramen för regionförsöket utökas samarbetet mellan kommunerna inom Loimaaregionen till stor del med hjälp av en kunskapsbank och gemensamma regler för hur verksamheten skall styras. Dessutom är elektronisk intern och extern kommunikation uppgifter som man skall utveckla tillsammans. Gemensamma uppgifter under försökstiden blir i fråga om näringspolitiken företagsrådgivning i större skala än tidigare, granskning av registreringen av stödansökningar i samarbetsnätverket och en gemensam vägstrategi för den ekonomiska regionen. Andra gemensamma funktioner för kommunerna är socialjour, verkstäder, gemensamma biblioteksdatabaser och ett gemensamt bibliotekskort, samarbete kring specialundervisning, fastighetsjour, områdesarkitektverksamhet, utvecklande av ett dokumenthanteringsystem för den ekonomiska

regionen och utvecklande av en regionportal.

Kommunerna inom Nivala-Haapajärviregionen har kommit överens om att av de möjligheter som försökslagen erbjuder ta i bruk fastställande av en gemensam generalplan i miljöcentralen, en gemensam näringspolitisk utvecklingsplan, gemensamma utlåtandeförfaranden i fråga om företagsstöd och investeringsunderstöd, gemensamt utlåtandeförfarande i fråga om landskapsförbundets finansieringsbeslut, en gemensam plan för nivån på servicen i kollektivtrafiken, gemensamt utlåtandeförfarande i fråga om statsandelen för investeringar, gemensamt utlåtandeförfarande i frågor som är av vikt för de statliga myndigheternas utvecklande av regionen och en gemensam utvecklingsplan för social- och hälsovården.

Inom Nivala-Haapajärviregionen utarbetas gemensamma utvecklingsplaner för näringslivsverksamheten, den tekniska verksamheten, social- och hälsovården samt bildningsväsendet och utgående från dem samarbetsavtal. I avtalen specificeras de uppgifter som baskommunerna överlåter på regionen. Dessutom utreder regionen den regionala fördelningen av samfundsskatten.

Kommunerna inom Uleåborgsregionen har kommit överens om att av de möjligheter som försökslagen erbjuder ta i bruk en gemensam näringspolitisk plan och deltagande i arbetskrafts- och näringscentralens beslutsfattande, gemensamt utlåtandeförfarande i fråga om linjetrafiktillstånd, en gemensam bindande plan för nivån på servicen i kollektivtrafiken och en gemensam utvecklingsplan för social- och hälsovården.

Inom Uleåborgsregionen håller man på att inleda upphandlingssamarbete. Möjligheterna till samarbete i fråga om den tekniska verksamheten samt kultur-, ungdoms- och idrottstjänsterna har utretts.

Kommunerna inom Pieksämäkiregionen har kommit överens om att av de möjligheter som försökslagen erbjuder ta i bruk en gemensam näringspolitisk utvecklingsplan, deltagande i arbetskrafts- och näringscentralens beslutsfattande samt gemensamma utlåtandeförfaranden i fråga om företagsstöd och investeringsunderstöd, gemensamt utlåtandeförfarande i fråga om landskapsförbundets finansieringsbeslut, gemensamt utlåtandeförfa-

rande i fråga om statsandelen för investeringar, gemensamt utlåtandeförfarande i frågor som är av vikt för de statliga myndigheternas utvecklande av regionen och en gemensam utvecklingsplan för social- och hälsovården.

Inom Pieksämäkiregionen finns team för de olika förvaltningarna, där man utreder hur servicen kunde ordnas regionalt.

Kommunerna inom Norra Lapplands region har kommit överens om att av de möjligheter som försökslagen erbjuder ta i bruk en gemensam näringspolitisk utvecklingsplan, deltagande i arbetskrafts- och näringscentralens beslutsfattande samt gemensamma utlåtandeförfaranden i fråga om företagsstöd och investeringsunderstöd, gemensamt utlåtandeförfarande i fråga om landskapsförbundets finansieringsbeslut, gemensamt utlåtandeförfarande i fråga om statsandelen för investeringar, gemensamt utlåtandeförfarande i frågor som är av vikt för de statliga myndigheternas utvecklande av regionen och en gemensam utvecklingsplan för social- och hälsovården.

Norra Lapplands region sköter i stället för kommunerna den allmänna intressebevakningen enligt lagen om förmyndarverksamhet (442/1999), den ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen samt näringslivs- och utvecklingsprojekt.

Kommunerna inom Åbolands region har kommit överens om att av de möjligheter som försökslagen erbjuder att ta i bruk en gemensam näringspolitisk utvecklingsplan, deltagande i arbetskrafts- och näringscentralens beslutsfattande samt utlåtandeförfaranden i fråga om företagsstöd och investeringsunderstöd, gemensamt utlåtandeförfarande i fråga om landskapsförbundets finansieringsbeslut, gemensamt utlåtandeförfarande i fråga om statsandelen för investeringar och gemensamt utlåtandeförfarande i frågor som är av vikt för de statliga myndigheternas utvecklande av regionen.

2.2. Kommunernas gemensamma beslutsfattande inom försöket med samarbete inom regioner

Kommunerna inom försöksregionerna har ordnat sitt gemensamma beslutsfattande på olika sätt. Möjliga arrangemang har varit

samkommuner och gemensamma nämnder enligt kommunallagen samt offentlighetsorgan och privaträttsliga organ enligt försökslagen. Privaträttsliga organ är i första hand föreningsstyrelser och andra organ samt styrelser i olika bolag där kommunerna har bestämmanderätt.

I Tavastehusregionen utövas beslutanderätten av en regiondelegation med 40 medlemmar, som är ett offentlighetsorgan enligt försökslagen, av styrelsen i Seutukeskus Oy Häme, som fungerar som regionstyrelse, och av styrelsen i Kehittämiskeskus Oy Häme. Bolagens styrelser ger vissa av regionens gemensamma utlåtanden enligt försökslagen. Bägge bolagen ägs helt och hållet av regionens kommuner. Fullmäktige i kommunerna inom försöksregionen utser medlemmarna i regiondelegationen.

Inom Lahtis stadsregion utövas beslutanderätten av regionfullmäktige med 31 ledamöter, som är ett offentlighetsorgan enligt försökslagen, och av regionstyrelsen, som utses av regionfullmäktige. Fullmäktige i kommunerna inom försöksregionen utser ledamöterna i regionfullmäktige.

Inom Loimaaregionen utövas beslutanderätten av Loimaan seutukunnan kehittämiskeskus ry. I praktiken är det fråga om avgivande av utlåtanden, om vilka föreningens styrelse beslutar. Medlemmar i föreningen är kommunerna inom försöksregionen och till styrelsen hör kommundirektörerna från alla kommuner inom försöksregionen.

Inom Nivala-Haapajärvi regionen utövas beslutanderätten av Nivala-Haapajärvi seutukuntayhdistys ry:s fullmäktige och styrelse, som är offentlighetsorgan enligt försökslagen. Medlemmar i föreningen är kommunerna inom försöksregionen, vilkas fullmäktige utser ledamöterna i den ekonomiska regionens fullmäktige. I fullmäktige har varje kommun inom försöksregionen representanter enligt invånarantalet. Den ekonomiska regionens fullmäktige utser medlemmarna i den ekonomiska regionens styrelse.

Inom Uleåborgsregionen utövas beslutanderätten av regionfullmäktige, som har 26 ledamöter och som är ett offentlighetsorgan enligt försökslagen, och av regionstyrelsen. Fullmäktige i kommunerna inom försöksregionen utser ledamöterna i regionfull-

mäktige, och de skall vara kommunfullmäktigeledamöter.

Inom Pieksämäki-regionen utövas beslutanderätten av en regionnämnd enligt kommunallagen. Till nämnden hör 13 ledamöter av vilka Pieksämäki stad utser tre och de andra kommunerna inom försöksregionen två var.

Inom Norra Lapplands region utövas beslutanderätten av samkommunen Pohjois-Lapin alueyhteistyön kuntayhtymä. Samkommunens beslut fattas av en samkommunstämma med sammanlagt nio medlemmar från kommunerna inom försöksregionen.

Inom Åbolandsregionen utövas beslutanderätten av Region Åboland rf., där kommunerna inom försöksregionen är medlemmar. I praktiken innebär detta avgivande av utlåtanden enligt lagen om försök med samarbete inom regioner. Utlåtandena ges av föreningens styrelse. Föreningens fullmäktige består av 38 ledamöter utsedda av fullmäktige i kommunerna inom försöksregionen och styrelsen av 11 medlemmar. Vardera sammansättningen motsvarar den politiska styrkedelningen inom regionen.

Majoriteten av försöksregionerna har ordnat det gemensamma beslutsfattandet så att det sköts av ett offentligtorgan. Beslutsfattande har endast i ringa mån överförts till privaträttsliga organ, och då gäller det inte heller ordnandet av kommunal service. Organens medlemsantal varierar mycket. Mest omfattande är de offentligtorganen enligt lagen om försök med samarbete inom regioner.

2.3. Möjligheterna att ordna gemensamt beslutsfattande överlag

I 10 kap. kommunallagen bestäms om samarbete mellan kommuner. Enligt det kan kommunerna med stöd av avtal sköta sina uppgifter tillsammans inom en samkommun eller så kan en kommun åta sig att sköta en uppgift för en annan kommuns räkning. När en kommun sköter en uppgift för en annan kommuns räkning, kan man komma överens att en del av medlemmarna i det organ i denna kommun som sköter uppgiften skall utses av de andra kommuner som är parter i samarbetet.

Det gemensamma organet är i praktiken en

nämnd eller direktion, vars befogenheter bestäms i en instruktion. Detta organ berörs av alla bestämmelser som gäller kommunförvaltningen. Ett sådant organ är inte en juridisk person, utan för uppgiften ansvarar den kommun som sköter den. Samkommuner berörs av kommunallagens bestämmelser, som bl.a. tryggar medborgarnas inflytande och rättsskydd. Det högsta beslutsfattande organet kan vara samkommunstämma eller fullmäktige. Verkställigheten inom en samkommun sköts av styrelsen. Samkommunens organ skall, med undantag av samkommunstämma eller motsvarande, till sin sammansättning vara politiskt representativa. Samkommunen är en juridisk person.

Kommunerna har ett stort antal uppgifter där samarbete inte förutsätter någon offentligtorgan. I kommunernas samarbete har man också i stor utsträckning utnyttjat gemensamma bolag och föreningar. Dessa fattar sina beslut på bolagsstämman och årsmötet samt i andra organ, t.ex. styrelser och direktioner. De verkställande organen utses på bolagsstämmorna och årsmötena, till vilka delägar- och medlemskommunerna utser sina representanter. I bolagen bestäms rösträtten i proportion till kommunernas ägarandelar. I föreningarna kan rösträtten fördela sig på olika sätt när beslut fattas. I dessa organisationsformer behöver organen inte, och kan inte ens alltid, vara politiskt representativa. De allmänna bestämmelser som gäller ordnandet av förvaltningen berör inte dessa organisationer.

I försökslagen gavs försöksregionerna möjlighet att ordna sitt gemensamma beslutsfattande förutom på ovan nämnt sätt även genom offentligtorgan som väljs av kommunernas fullmäktige och i vissa fall genom sammanslutningar och stiftelser. Försöksregionerna har använt bägge alternativen. Inom försöksregionerna tillämpas alla olika sätt att organisera det gemensamma beslutsfattandet. Försöket har ännu inte gett sådana erfarenheter att det skulle gå att dra några slutsatser av dem. De organ som avses i försökslagen är alltid juridiska personer och när de sköter ett offentligt uppdrag berörs de av de allmänna förvaltningsrättsliga bestämmelserna om ordnande av förvaltningen.

När kommuner samarbetar bestäms deras

ekonomiska relationer genom avtal i samkommuner och gemensamma nämnder. Det är mycket vanligt med avgifter som baserar sig på användningen av tjänster och de påverkar inte i sig de ekonomiska skillnaderna mellan kommunerna. Ägarnas och medlemmarnas insatser i bolag och föreningar bestäms genom gemensamma beslut och samtycke och för de tjänster som de producerar betalas bruks- eller andra avgifter som baserar sig på användningen.

2.4. Omfattningen av samarbetet inom regioner

Samarbete i någon omfattning bedrivs inom alla ekonomiska regioner i Finland. Oftast är det koncentrerat till näringspolitiken, intressebevakningen och gemensamma projekt. Enligt material som insamlades hösten 1996 sköttes den kommunala servicen, med undantag av näringspolitiken, på något sätt tillsammans inom ungefär en fjärdedel av de ekonomiska regionerna. Trafik, avfallshandling och vattenförsörjning var ganska vanliga samarbetsobjekt. Social- och hälsovårdstjänster samt utbildning sköts mycket sällan tillsammans inom regionerna. Detta är dock de ekonomiskt sett mest betydelsefulla och även för medborgarna viktigaste tjänstesektorerna.

År 2000 svarade 276 hälsocentraler för produktionen av hälsovårdstjänster, av vilka 75 ägdes av samkommuner och 201 av kommuner. Ungefär en fjärdedel av enheterna var alltså kommunernas gemensamma. I fråga om socialtjänsterna produceras ungefär 6 % inom samkommuner medan kommunerna själva producerar ungefär 70 %. Inom den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen saknar kommunernas samarbete praktisk betydelse. När det gäller yrkesutbildningen finns däremot över hälften av eleverna i enheter som upprätthålls av samkommuner.

År 2000 var regionalt samarbete i fråga om service vanligast kring yrkesläroanstalter, central- och kretssjukhus, hälsocentralsmottagningar och avfallshandling. Samarbete inom regioner bedrevs inte alls eller i regel endast sporadiskt i fråga om bl.a. ekonomiförvaltning, idrotts- och ungdomsarbete, mil-

jöskydd, fastighetsskötsel, dagvård, hemservice och åldringshem. Sporadiskt samarbete bedrevs inom sju regioner av tio i fråga om bl.a. grundläggande utbildning och gymnasieutbildning, kulturtjänster samt medborgar- och arbetarinstitut.

I över hälften av de ekonomiska regionerna uppskattar man att samarbetet kommer att förändras inom den närmaste framtiden och bli betydligt fastare i fråga om bibliotek, gymnasier, miljöskydd, mentalvårdstjänster, kommunalteknik, missbrukarvård och kulturtjänster. Man uppskattar att samarbetet inom regionerna inte i någon större grad kommer att omfatta dagvård, grundläggande utbildning, åldringshem, hemservice, ekonomiförvaltning och kanslitjänster.

Oftast samarbetar kommunerna även på annat sätt än inom regionen. Samarbetsarrangemangen gäller oftast enskilda förvaltningsområden eller funktioner och de har ofta olika geografisk inriktning i en kommun. För samarbetet används flera olika organisationsformer och förfaranden, från köpta tjänster och gemensamma bolag till samkommuner.

2.5. Nivala-Haapajärvi ekonomiska region

Nivala-Haapajärvi ekonomiska region är belägen i södra delen av Uleåborgs län och landskapet Norra Österbotten. Den är en del av Uleåborgs Södra regioncentrum, som omfattar Nivala-Haapajärvi, Siikalatva och Ylivieska ekonomiska regioner. Till den ekonomiska regionen hör fem kommuner: Haapajärvi, Kärsämäki, Nivala, Pyhäjärvi och Reisjärvi. I den ekonomiska regionen bor ca 33 500 människor och arealen är ungefär 4000 km². Genom området flyter älvarna Kalajoki och Pyhäjoki. Den ekonomiska regionens samhällsstruktur präglas av landsbygden och bosättningen i älvdalarna. Kommunerna är rätt stora till ytan. Administrativa, kommersiella och kulturella tjänster finns i regel i kommunernas centrala tätorter. Byarna utanför de centrala tätorterna har rätt få invånare och är belägna relativt långt från varandra.

De branscher som ger mest sysselsättning inom den ekonomiska regionen är primärproduktion, industri och andra tjänster (inkl.

offentliga tjänster), som står för sammanlagt ca 70 % av arbetsplatserna. Växande industribranscher är metallindustrin och den mekaniska träindustrin. Metallindustrin omfattar förutom traditionell metallindustri även elektronik- och elektronisk mekanikindustri, som kraftigt utökat sin arbetskraft under de senaste åren. Den ekonomiska regionen hör till de ledande mjölk- och köttproduktionsområdena i Finland. Jordbruket måste ytterligare anpassa sig till den snabba strukturomvandlingen, vilket leder till att antalet arbetsplatser i branschen minskar. När gårdarna växer i storlek förväntas dock jordbruksproduktionen öka inom den ekonomiska regionen. Vid sidan av jordbruket har skogsbruket en stor sysselsättande effekt inom den ekonomiska regionen.

Nivala-Haapajärvi ekonomiska region är ett område som uppvisar utflyttningsöverskott. År 2001 var utflyttningsöverskottet 417 personer. Att vända utflyttningsöverskottet i inflyttningsöverskott är en mycket viktig uppgift för den ekonomiska regionen i framtiden. Företagsverksamhetens utveckling är härvid av avgörande betydelse. Befolkningens åldersstruktur i den ekonomiska regionen är rätt bra. 35,7 % av befolkningen är under 24 år och 16,2 % över 64 år. Motsvarande procentandelar i hela landet är 30,9 och 14,6.

Arbetslöshetsnivån i den ekonomiska regionen är 14,8 %. Arbetslöshetsnivån har fortsatt att sjunka sedan 1996. Under de senaste månaderna har långtidsarbetslösheten minskat, medan ungdomsarbetslösheten har stigit. Långtidsarbetslösheten har minskat genom att arbetsförvaltningens åtgärder har riktats i synnerhet till långtidsarbetslösa. Arbetslösheten bland kvinnor har sjunkit långsammare än männens arbetslöshet i Nivala-Haapajärvi ekonomiska region. Bland männen har arbetslösheten under det senaste året minskat ca 5,5 % och bland kvinnorna ca 1,5 %.

Nivala-Haapajärvi ekonomiska region betonar i sin verksamhet en balanserad utveckling av områdets servicestruktur och näringsverksamhet. Utvecklingen av servicestrukturen främjas av de ekonomiska regionernas stödprojekt. I fråga om utvecklingen av näringsverksamheten bildar den ekonomiska regionen tillsammans med Siikalatva och Ylivieska ekonomiska regioner nätverket Uleå-

borgs Södra regioncentrum. Genom att främja näringsverksamheten eftersträvar man nya arbetsplatser.

Näringsverksamheten utvecklas med hjälp av direkta och indirekta stödåtgärder. Den ekonomiska regionens roll framhävs när det gäller de indirekta åtgärderna, t.ex. organisering, förverkligande och utveckling av högststående forsknings- och företagstjänster samt utbildningstjänster för arbetskraften och företagets anställda med hjälp av regionalpolitiska resurser. Den ekonomiska regionen stöder Uleåborgs universitets planerade regionala verksamhet i Uleåborgs Södra region och permanentande och utvecklande av verksamheten vid Oulun Eteläinen instituutti. I fråga om utvecklingsprojekten ingår den ekonomiska regionen i ett omfattande nätverk så att man hittar de resurser, aktörer och deltagare för projekten som behövs trots den glesa bosättningen.

Tyngdpunktsområden för näringsutvecklingen i den ekonomiska regionen är träproduktindustrin och metallindustrin. Samtidigt görs satsningar på förutsättningarna för den industri och företagsverksamhet som betjänar informationsindustrin. Man arbetar aktivt för att främja företagets internationalisering, i synnerhet export av varor och tjänster och verksamhet som betjänar exporten. Inom den ekonomiska regionen främjar man lantbruksproduktionens lönsamhet, natur-, kultur- och landsbygdsturism samt hantverk och småskalig industri.

Nivala-Haapajärvi ekonomiska regions verksamhetsidé för 2000-2006 är att upprätthålla den ekonomiska regionens utvecklingsprogram och främja fullföljandet av det och landskapets utvecklingsprogram i form av utvecklingsprojekt i omfattande samarbete med företag, läroanstalter, kommuner och andra aktörer. Den ekonomiska regionen deltar i täckandet av den kommunala finansieringsandelen för projekt som förverkligar den ekonomiska regionens program inom ramen för sina budgetmedel. Beslut om allokering av finansiering för utvecklingsprojekten fattas i den ekonomiska regionens fullmäktige (budgetens dispositionsplan) och i den ekonomiska regionens styrelse (utvecklingsprojekt och åtgärder som inte nämns i dispositionsplanen).

Den ekonomiska regionen fungerar som områdets intressebevakare. Den ekonomiska regionen genomför också utvecklingsprojekt och hjälper intressegrupper att förbereda projekt. Strävan är att genomföra utvecklingsprojekt rättvist i kommunerna inom den ekonomiska regionen. Dessutom stöder och främjar man utvecklingsprojekt över landskapsgränserna. Den ekonomiska regionen deltar i internationaliseringsprojekt i norra Finland.

Den ekonomiska regionen främjar kommunernas samarbete kring serviceproduktionen. För produktionen av social- och hälsovårdstjänster samt utbildningstjänster och teknisk service utarbetas som bäst utvecklingsprogram i syfte att organisera den regionala produktionen som en uppgift för det regionfullmäktige som är under planering.

2.6. Bedömning av nuläget

Försöken med samarbete inom regioner har just börjat, och det är inte möjligt att förutspå vilka resultat de kommer att ge. I det första skedet av försöken har den gemensamma serviceproduktionen och beslutsfattandet i anslutning till den inte varit av särskilt stor omfattning. Inom försöksregionerna pågår flera processer som torde resultera i att serviceproduktion och beslutsfattande i anslutning till den överförs från kommunerna till regional nivå. Även inom försöksregionerna är det svårt för kommunerna att överlåta uppgifter och beslutanderätt till en överkommunal aktör.

Försöksregionernas beredningsprocesser i syfte att överföra uppgifter i anslutning till servicen till regionen gäller på det hela taget ett omfattande uppgiftsfält. Samtidigt prövar man nya beslutsförfaranden och organisationer, vilket i någon mån kan fördröja samarbetet, tills det skapats förtroende för de nya förfarandena.

Merparten av de ekonomiska regionerna i Finland står utanför försöksregionerna. Även i dessa regioner utvecklas samarbetet aktivt. Utvecklande av samarbete mellan kommunerna är ett väsentligt inslag i regioncentraprogrammet. Även i de regioner som står utanför utvecklas samarbetet kraftigt. Som exempel kan nämnas Mellersta Karelen och

Forssa regioner, som inte ingår i försöksområdet men som ändå har valt samarbete inom regionen som sin egen centrala utvecklingslinje.

Det finns betydande skillnader i försöksregionernas sätt att ordna det gemensamma beslutsfattandet. En del har ett slags regionfullmäktige, med ett jämförelsevis stort antal ledamöter som representerar de olika kommunerna. Omfattande kollektiva organ används också i de beslutsarrangemang som har formen av föreningar. Verkställigheten och det dagliga beslutsfattandet har ofta anförtrots en styrelse med få medlemmar som inte är politiskt representativ och ofta leds av en tjänsteman. Beslutsarrangemangen i de regionnämnder och samkommuner som är med i försöket är de sedvanliga.

Försöksregionernas gemensamma beslutsarrangemang berör i praktiken en mycket liten del av kommunernas uppgifter och deras betydelse med tanke på helheten är tills vidare liten. En del av systemen skulle vad demokratin anbelangar kunnat sköta även betydande gemensamma uppgifter, om sådana skulle ha anförtrots dem. Ofta är regionstyrelsen mindre representativ än t.ex. en samkommuns styrelse, men arrangemangen är tillräckliga med hänsyn till de nuvarande uppgifterna.

I försöksregionernas nuvarande beslutsorgan är medborgarnas inflytande av mera indirekt natur än i en kommun. Störst är det i regionfullmäktige, vars ledamöterna samtidigt är kommunfullmäktigeledamöter. Regionfullmäktigeledamöterna utses bland kommunernas fullmäktigeledamöter. Som sådana är de minst lika demokratiska som en vanlig samkommunsförvaltning.

Samkommunerna sköter ofta ett enda förvaltningsområdes tjänster. Beslutsfattandet är interkommunalt och baserar sig endast indirekt på invånarnas deltagande. Samkommunens politiskt representativa organ är dock ägnade att skapa kontakt mellan invånarna och samkommunernas beslutsfattande. Av de förtroendevaldas roll som kommunens representanter i samkommunens förvaltning följer att samkommunernas beslutsfattande har fjärmats från medborgarna. Att de förtroendevaldas lojalitet riktas mot kommunen i stället för medborgarna är problematiskt re-

dan nu med tanke på den lokala självstyrelsen i de mest betydelsefulla samkommunerna.

De moderna samkommunala föreningarna eller bolagen lämpar sig mycket dåligt eller inte alls för kommunernas beslutsfattande i anslutning till den centrala serviceproduktionen, eftersom medborgarnas självstyrelse inte kan förverkligas via dem. Det är möjligt att man i samband med försöket med samarbete inom regioner får positiva erfarenheter av beslutsfattande t.ex. i föreningar.

Det är oundvikligt att kommunernas samarbete inom regioner utvidgas och fördjupas i fråga om ordnandet av service på grund av utmaningarna från den offentliga ekonomin, befolkningsförändringarna och konkurrensen om arbetskraften. Föremål för aktivt samarbete blir sannolikt primärvården, en del av socialvården, kulturtjänsterna och en större del av utbildningstjänsterna än för närvarande. Risken med de nuvarande samsamarbetsmetoderna är att beslutsfattandet gällande servicen fjärras från medborgarna och att demokratin inom lokalförvaltningen försvagas. I de mest extrema fallen, om kommunen samarbetar med andra kommuner inom alla de viktigaste sektorerna, kan utvecklingen äventyra den lokala självstyrelsen.

När samsamarbetsarrangemangen ökar kan den faktiska förvaltningsstrukturen bli mycket invecklad, om samarbetet splittras på flera organisationer vilkas verksamhetsområden skiljer sig från varandra. Då sprids det regionala beslutsfattandet ut på flera ställen och beslut om olika saker fattas på olika ställen. Det försvårar medborgarnas möjligheter att utöva inflytande på förvaltningen, gör det svårare för tjänstemän och förtroendevalda att leda förvaltningen samt skapar ett behov av samordning av olika åtgärder som är omfattande och svår att ordna i regionerna.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Mål och medel

Målet för lagförslaget är att främja kommunernas samarbete inom regioner, trygga den lokala självstyrelsen i ett omfattande och långtgående samarbete mellan kommunerna,

trygga tillgången på och finansieringen av tjänster på lokal nivå och göra det möjligt för kommunerna att samla det regionala samarbetet samt att förhindra att lokalförvaltningens faktiska struktur blir mera invecklad.

För att främja samarbetet mellan kommunerna inom regioner blir det genom lagförslaget möjligt att inrätta ett nytt slags regionalt beslutssystem. Grunderna för systemet skall vara helt nya och det kommer sannolikt att tas i bruk genast endast i Nivala-Haapajärviregionen, som har föreslagit att systemet skall inrättas. Försöket är ett sätt att få information om hur systemet fungerar och dess verkningar. I och med försöket utvidgas och fördjupas kommunernas samarbete inom regioner, om det visar sig att systemet fungerar och ger önskat resultat.

I framtiden blir det vanligare med regionala samsamarbetsarrangemang mellan kommunerna och samarbetet börjar också omfatta nya uppgifter. I vissa regioner kommer kommunerna i framtiden att sköta de flesta av sina uppgifter tillsammans, om de inte går samman. Ett sätt att trygga den lokala självstyrelsen i denna utveckling är enligt lagförslaget att välja regionfullmäktige genom allmänna val i samband med kommunalval. Åt regionfullmäktige uppdras det centrala beslutsfattandet i anslutning till de uppgifter som kommunerna sköter tillsammans. Sålunda kunde kommunernas gemensamma beslutsfattande grunda sig direkt på ett demokratiskt system och ett mera omfattande samarbete mellan kommunerna inom regionerna blir möjligt utan att grunderna för självstyrelsen äventyras.

När samarbete mellan kommunerna främjas bidrar det nästan alltid till att säkra tillgången på tjänster. I en större enhet finns det mera efterfrågan på olika tjänster. I större helheter är det lättare att genomföra arrangemang som tillfälliga variationer kräver och i nära samarbete inom en gemensam organisation är det lättare att tillägna sig bästa praxis än när man agerar separat.

Att sänka kostnaderna per enhet är inte alltid en tillräcklig hjälp när kommunernas ekonomiska svårigheter leder till svårigheter att ordna service, utan det behövs system som utjämnar de ekonomiska skillnaderna. På riksnivå är statsandelssystemet det viktigaste

systemet för att utjämna ekonomiska skillnader mellan kommunerna. Inom en region kan det trots utjämnningssystemen finnas kommuner som avviker stort från varandra i fråga om ekonomisk bärkraft och även deras kostnader för servicen kan variera mycket.

Om finansieringen av samarbete inom flera sektorer i en region skulle ordnas så att merparten av den finansiering som kommer från kommunerna skulle bestämmas på grundval av kommunens invånarantal eller inkomster på samma sätt för alla kommuner i stället för på grundval av bruksavgifter, vore det ägnat att utjämna såväl sådana skillnader i service-nivå som beror på de ekonomiska skillnaderna mellan kommunerna inom regionen som priserna per enhet för gemensamma tjänster inom regionerna. Arrangemanget skulle garantera ekonomiska jämlikhet mellan invånarna i regionens olika kommuner och göra det lättare för kommunerna att förutse olika kostnader.

När försöket med regionfullmäktige genomförs enligt lagförslaget organiseras allt samarbete mellan kommunerna inom försöksregionen under regionfullmäktige, vilket samlar funktionerna på ett effektivt sätt. En samarbetsorganisationsmodell är lättare för medborgarna att uppfatta och gör att ledningsproblemen minskar.

3.2. De viktigaste förslagen

Det viktigaste förslaget i regeringens proposition är att inom försöksregionen kan inrättas en regionförvaltning som omfattar hela regionen. Inom ramen för den organiseras allt samarbete som hänför sig till försöket med samarbete inom regioner och dess högsta beslutande organ är regionfullmäktige som utsetts genom allmänna val.

Regionförvaltningen kan inrättas genom ett avtal mellan kommunerna inom försöksregionen vilket fastställs av statsrådet. Statsrådets beslut om fastställelse skall vara ett överklagbart förvaltningsbeslut och villkoret för att det skall kunna fattas är att de uppgifter som anförtros regionförvaltningen är av vittgående och central betydelse för ordnandet av servicen eller för ekonomin eller utvecklingen i regionen och dess kommuner. Uppgifterna skall bilda en tillräckligt viktig upp-

giftshelhet för det genom val utsedda fullmäktige. Överföringen av uppgifter får dock inte undergräva invånarnas självstyrelse i kommunerna.

Regionförvaltningens uppgifter består av de uppgifter som kommunerna genom avtalet överfört på regionförvaltningen och av uppgifter som har getts försöksregionens organ med stöd av det avtal som avses i lagen om försök med samarbete inom regioner. De senare överförs på regionförvaltningen med stöd av lag. Kommunernas uppgifter kan överföras på samma sätt som till en samkommun.

Försöket med regionfullmäktige kan inledas vid ingången av 2005 så att regionfullmäktige väljs i samband med kommunalvalet 2004. Verkställigheten av försöket med regionfullmäktige har beretts inom Nivala-Haapajarvi försöksregion. Besluten skall fattas i försöksregionens kommuner senast före utgången av 2004 för att regionfullmäktige skall kunna väljas i samband med kommunalvalet samma år.

Regionfullmäktige skall ha minst 27 och högst 85 ledamöter och minst en representant för varje kommun i regionen. Regionfullmäktige skall besluta om de centrala målen för regionförvaltningens verksamhet och ekonomi, nödvändiga förvaltningsstadgor och andra instruktioner, den årliga budgeten och fördelningen av anslag. Regionfullmäktiges rätt att använda anslagen skall inte kunna begränsas i grundavtalet för regionförvaltningen.

Kommunerna inom försöksregionen skall komma överens om en viss summa per invånare eller en viss andel av kommunens inkomster som bestämningsgrund för merparten av den finansiering som kommer från kommunerna för regionförvaltningens uppgifter. Avgiftsgrunderna skall vara desamma för alla kommuner inom regionen. När regionförvaltningen inleder sin verksamhet kan man dock komma överens om en övergångstid inom vilken avgiftsgrunderna skall förenhetligas. Möjligheten till en övergångstid är nödvändig eftersom priserna per enhet för de uppgifter som överförs till regionförvaltningen kan vara olika i försöksregionens olika kommuner och en direkt övergång till enhetliga avgiftsgrunder kunde leda till ett oskäligt

resultat.

När regionförvaltningen anordnar grundläggande utbildning eller gymnasieutbildning skall som grund för den statliga finansieringen användas priserna per enhet uträknade särskilt för respektive medlemskommun som om de fortfarande skulle anordna utbildningen. Statsandel för utvecklings- och anläggningsprojekt inom social- och hälsovården samt undervisnings- och kulturverksamheten kan beviljas såväl regionförvaltningen som medlemskommunerna.

Röstberättigade vid val till regionfullmäktige i försöksregionen är samma personer som vid kommunalval. Begränsningarna i valbarheten motsvarar bestämmelserna i kommunallagen. Till skillnad från kommunalval skall förhandsröstning vara möjlig endast på förhandsröstningsställen inom försöksregionen. Justitieministeriet meddelar nödvändiga föreskrifter och anvisningar om förrättandet av val.

På regionförvaltningen och dess verksamhet tillämpas kommunallagens bestämmelser om samkommuner. På regionfullmäktige tillämpas kommunallagens bestämmelser om fullmäktige och på regionstyrelsen kommunallagens bestämmelser om kommunstyrelsen. Den allmänna förvaltningsrättsliga lagstiftningen skall gälla regionens förvaltning på samma sätt som samkommuner.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt och gälla till utgången av 2012.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Ekonomiska verkningar som lagförslaget omedelbart orsakar är kostnaderna för regionval. Att valet ordnas i samband med kommunalvalet bidrar till att minska dessa kostnader. Om lagen tillämpas endast i Nivala-Haapajärviregionen, blir merkostnaderna små. Kommunerna inom försöksregionen och statsförvaltningen delar på kostnaderna för valet. Staten åsamkas utgifter av vallängderna, röstningskorterna och eventuella tekniska arrangemang.

Försöket med regionfullmäktige inverkar på förhållandet mellan kommunerna inom försöksregionen vad beträffar deras ekono-

miska situation. Det utjämnar kommunernas kostnader för ordnandet av olika typer av service. Då betalas samma pris per enhet för samma service oberoende av kommun. Ändringen ökar kostnaderna för vissa kommuner och sänker kostnaderna för andra. Förändringens omfattning beror helt och hållet på vilka uppgifter som överförs på regionfullmäktige.

I Nivala-Haapajärviregionen har man planerat att tjänsterna för näringslivet, avbytar- och landsbygdstjänsterna, den fria bildningsverksamheten, delar av ekonomi- och personalförvaltningen samt vissa av den tekniska sektorns delområden skall överföras till regionförvaltningen. Dessutom funderar kommunerna inom den ekonomiska regionen att överföra hela social- och hälsovårdssektorn till regionförvaltningen med undantag av barndagvården, som fortfarande skall ordnas av kommunerna som en del av utbildningsverksamheten.

För beredningen av de funktioner som skall överföras till regionförvaltningen behövs ca 480.000 euro under tre års tid, och de uppgifter som enligt planerna skall överföras på regionen står för en andel av kommunernas utgifter som utan social- och hälsovårdstjänsterna är ungefär 11,6 % (17.550.000 €) och inklusive social- och hälsovårdstjänsterna ungefär 43,6 % (66.050.000 €). Framför allt kostnaderna för social- hälsovårdstjänster varierar avsevärt i kommunerna inom den ekonomiska regionen, varför man bör överväga att utjämna kostnaderna under de första åren av gemensam serviceproduktion. Den varierande åldersstrukturen kan också föranleda behov av kommunvisa utjämningsposter när man planerar hur kostnaderna för serviceproduktionen skall täckas.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Lagförslaget har inga direkta verkningar i fråga om organisation eller personal. Enligt Nivala-Haapajärviregionens planer är avsikten att till regionförvaltningen överföra ett nödvändigt antal av kommunernas nuvarande anställda för att sköta de uppgifter som överförs till regionförvaltningen. Ingen kommer att sägas upp på grund av försöket, utan för

de anställda som stannar kvar hos kommunerna ordnas andra uppgifter och personalminskningar sker genom normal avgång.

År 2003 har kommunerna inom Nivala-Haapajärviregionen sammanlagt 2031 anställda, varav 271 inom förvaltningen (innehåller ca 230 jordbruksavbytare), 918 inom social- och hälsovården, 526 inom utbildningsväsendet och 316 inom tekniska sektorn. Inom den serviceproduktion som man planerar överföra till regionförvaltningen arbetar nu, utom social- och hälsovården, ca 348 personer. Antalet anställda inom social- och hälsovården utom dagvården är 700 personer. På kort sikt minskar inte överföringen av uppgifter personalbehovet i någon betydande mån. Den skapar dock klarhet i befattningsbeskrivningarna och möjliggör specialisering, vilket förbättrar servicens kvalitet och gör det lättare att hitta personal på den allt hårdare arbetskraftsmarknaden.

4.3. Verknningar för medborgarna

Försöket med regionfullmäktige påverkar invånarnas möjligheterna att delta i beslutsfattandet gällande de uppgifter som kommunerna sköter tillsammans inom försöksregionen. Det samarbete som sker inom ramen för försöket påverkar tillgången på service och servicens kvalitet inom försöksregionen.

Försöket med regionfullmäktige behandlar alla medborgare på samma sätt inom försöksregionen. Alla får offentliga tjänster antingen av kommunen eller regionförvaltningen. Det finns inga skillnader mellan olika grupper av medborgare beträffande grunderna för erhållandet av tjänster. Syftet med samarbetet är att trygga tillgången och kvaliteten på offentliga tjänster samt ekonomisk jämlikhet vid ordnandet av tjänster inom hela regionen.

Försöket med regionfullmäktige ökar den ekonomiska jämlikheten mellan invånarna i

regionen, eftersom det på ovan beskrivet sätt utjämnar invånarnas kostnader för offentliga tjänster inom regionen.

5. Beredningen av propositionen

Lagförslaget har beretts som tjänsteuppdrag av inrikesministeriet och Nivala-Haapajärviregionen. Förslaget har i olika skeden av beredningen behandlats i styrgruppen för stödprojektet för de ekonomiska regionerna.

Utlåtande om förslaget har getts av Nivala-Haapajärvi ekonomiska region, Haapajärvi stad, Kärsämäki kommun, Nivala stad, Pyhäjärvi stad, Reisjärvi kommun, Tavastehusregionen, Lahtis stadsregion, Loimaaregionen, Uleåborgsregionen, justitieministeriet, undervisningsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, kommunikationsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbetsministeriet, miljöministeriet, Finlands Kommunförbund, Befolkningsregistercentralen, AKAVA-OS samt KAT.

Enligt utlåtandena är målsättningarna för lagförslaget bra. Kommunerna och regionerna ansåg att utvecklingsarbetet medför betydande kostnader vid försöken och att staten borde delta i dem mera än nu. Ministerierna framförde i sina utlåtanden misstankar om att lagförslagets bestämmelser är alltför strikta vad gäller finansieringen av regionförvaltningen. Finlands Kommunförbund anser att det skulle behövas riksomfattande riktlinjer för utvecklande av kommunförvaltningen för att styra försöken. Differentieringen av ansvaret för verksamheten och det ekonomiska ansvaret medför svårigheter. Fackorganisationerna ansåg att försöket är en positiv sak.

På basis av utlåtandena har vissa lag- och författningstekniska ändringar gjorts i lagförslaget.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lag om försök med regionfullmäktige

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Syftet med regionfullmäktige.* Ändamålet med försöket är att inhämta erfarenheter av hur överkommunalt, demokratiskt beslutsfattande påverkar finansieringen och ordnandet av samt tillgången och kvaliteten på offentliga tjänster samt kommunalförvaltningen. Ett mål för försöket är att utöka medborgarnas möjligheter att utöva inflytande på uppgifter som kommunerna sköter tillsammans samt att förbättra jämlikheten i fråga om tillgången på och finansieringen av offentliga tjänster.

2 §. *Regionfullmäktige.* Regionfullmäktige väljs genom allmänna val i samband med kommunalval för fyra kalenderår i sänder. Försök kan inledas endast från ingången av året efter ett kommunalval, eftersom enligt den föreslagna bestämmelsen kan val till regionfullmäktige ordnas endast i samband med kommunalval. Detta är nödvändigt för att undvika extra kostnader och främja deltagaraktiviteten.

Regionfullmäktige skall ha minst en representant för varje kommun inom regionen. Regionfullmäktige skall ha minst 27 och högst 85 ledamöter, om det inte är nödvändigt att utöka antalet ledamöter för att trygga varje kommuns representation. I 17 § bestäms om utökat antal ledamöter.

Fullmäktige väljer bland sina ledamöter en ordförande och ett behövligt antal vice ordförande för fullmäktiges mandattid eller för en kortare tid, om fullmäktige så beslutar. Ordföranden och vice ordförandena väljs vid samma valförrättning. Förfarandet är det samma som tillämpas i kommunfullmäktige vid val av ordförande och vice ordförande.

3 §. *Regionfullmäktiges allmänna uppgifter.* Regionfullmäktiges allmänna uppgifter regleras i lagen, eftersom det tryggar regionfullmäktiges ställning som regionförvaltningens högsta organ. Regionfullmäktiges

ställning åter tryggar att självstyrelseprinciperna följs inom regionförvaltningen.

Regionfullmäktige skall besluta om de centrala målen för regionförvaltningens verksamhet och ekonomi, om nödvändiga förvaltningsstadgor och andra instruktioner, om den årliga budgeten och om fördelningen av anslag. Eftersom regionförvaltningen kan anförtros rätt betydande uppgifter och uppgifterna kan komma från flera förvaltningssektorer, är det nödvändigt att regionfullmäktige, i egenskap av ett organ som valts direkt av invånarna, beslutar om riktlinjerna för verksamheten och ekonomin, reglerna för verksamheten och användningen av anslag.

4 §. *Avtal om regionförvaltning och regionfullmäktige.* I 1 mom. bestäms om de saker som kommunerna inom försöksregionen åtminstone skall avtala om när regionförvaltningen inrättas. Bestämmelsens innehåll överensstämmer i tillämpliga delar med kommunallagens bestämmelse om grundavtal för samkommuner. Kommunerna inom försöksregionen skall åtminstone avtala om antalet fullmäktigeledamöter, vilka uppgifter och befogenheter som skall ges regionförvaltningen samt om finansieringen av den, regionförvaltningens namn och upplösning av regionförvaltningen, medlemskommunernas andelar i regionförvaltningens tillgångar och deras ansvar för regionförvaltningens skulder samt annat som gäller regionförvaltningens ekonomi, hur förvaltningen och ekonomin skall granskas samt om ställningen för en medlemskommun som utträder ur regionförvaltningen och för de medlemskommuner som fortsätter verksamheten.

Enligt 2 mom. kan kommunerna inom försöksregionen inte avtala om sådana ärenden som kommunallagen reglerar på ett för samkommuner bindande sätt. Avsikten är att trygga invånarnas möjligheter att utöva inflytande och en god förvaltning inom regionförvaltningen.

Grundavtalen skall godkännas av kommunernas fullmäktige inom försöksregionen, eftersom avtalen är ytterst viktiga för ordnandet av kommunernas uppgifter inom försöksregionen. Bestämmelsen tryggar den kom-

munala självstyrelsens ställning när avtal ingås. Avtalet fastställs av statsrådets allmänna sammanträde. Det skall vara möjligt att säga upp avtalet endast när regionfullmäktiges mandattid utgår och uppsägningen skall göras minst ett år före denna tidpunkt. På detta sätt vet man alltid vid tidpunkten för regionfullmäktigeval vilka uppgifter fullmäktige skall sköta inom vilket område. Regionfullmäktiges sammansättning kan inte ändras under dess mandattid på grund av en ändring i verksamhetsområdet, och dess uppgifter kan inte minskas på grund av att avtalet delvis sägs upp.

I 3 mom. bestäms om villkoren för fastställande av avtalet. Eftersom regionfullmäktige utses genom val skall dess uppgifter vara av politisk natur och av grundläggande betydelse. Regionförvaltningen kan inte ha enbart verkställande uppgifter, utan de måste vara förenade med fri prövning. Regionförvaltningens uppgifter skall vara av betydelse för ordnandet av service, kommunernas ekonomi och regionens utveckling. När avtalet fastställs skall alla dessa saker beaktas vid bedömningen. Den service som regionförvaltningen får i uppgift att ordna skall utgöra en betydande helhet för invånarna och dem som anlitar servicen och den kan bestå av flera olika tjänster. De uppgifter som överförs skall utgöra en betydande helhet även med tanke på kommunernas ekonomi. Vid bedömningen skall beaktas alla kommuner inom försöksregionen och avtalets inverkan även på regional nivå. Då kommunerna inom försöksregionen är olika stora, vore de ekonomiska verkningarna för mindre kommuner tillräckliga, om de på ett betydande sätt utjämnar skillnaderna i kommunekonomin inom regionen. Uppgifter som på ett betydande sätt inverkar på regionens utveckling kan också vara andra än serviceuppgifter, t.ex. planläggning, näringspolitik och intressebevakning.

När avtalet fastställs bör det också bedömas med avseende på regionfullmäktiges uppgiftsbörda och betydelse. Till fullmäktiges natur hör att fullmäktige skall sammanträda oftare än en samkommuns sedvanliga samkommunstämma. På sina möten skall fullmäktige behandla beslut som direkt hänförs till dess uppgifter.

Statsrådets skall ombes fastställa avtalet gällande regionförvaltningen när avtalet har godkänts. När fastställelse begärs skall ett beslut om godkännande ha fattats i varje kommun inom försöksregionen. Eftersom kommunfullmäktiges beslut med stöd av kommunallagen är verkställbart trots eventuella besvär, behöver besluten inte ha vunnit laga kraft när fastställelse begärs.

Beredningen och föredragningen av beslutet om fastställelse sker i enlighet med lagen om statsrådet (175/2003) och reglementet för statsrådet (262/2003). Det beslut som statsrådets allmänna sammanträde fattar är ett förvaltningsbeslut som kan överklagas.

5 §. *Finansiering av regionförvaltningen.* I 1 mom. bestäms om den finansiering som kommunerna avsätter för regionförvaltningen. Paragrafen gäller inte de avgifter som uppbärs av enskilda invånare som använder sig av servicen. Merparten av finansieringen för regionförvaltningen skall bestämmas som en viss summa per invånare eller som en viss andel av kommunens inkomster. Bestämmelsen gör det möjligt att avtala om att en del av avgifterna till kommunerna skall bestämmas t.ex. på grundval av användningen av servicen. Över hälften av finansieringen skall dock vara sådan som bestäms enligt den grund som avses i momentet. Bestämmelsen förpliktar kommunerna inom försöksregionen att anta ett finansieringssystem som utjämnar de ekonomiska skillnaderna mellan kommunerna. Andelen av kommunens inkomster skall omfatta variationen i statsandelarna och beakta olika behov av service. När försöken utvidgas är det möjligt att man på grund av skillnaderna mellan kommunerna måste överväga längre övergångstider.

Den avgiftsgrund som avses i momentet skall vara densamma för alla kommuner inom försöksregionen. Bestämmelsen gäller även annan finansiering än sådan som bestäms enligt den grund som nämns i momentet. Bestämmelsen garanterar ekonomisk jämlikhet för kommunerna inom försöksregionen och deras invånare under försöket och den förhindrar bl.a. avtal om extra avgifter på grund av platsen för verksamheten. Bestämmelsens uppgift är att ge regionfullmäktige en regional, överkommunal roll.

Det kan hända att kostnaderna per invånare

för ordnandet av olika tjänster varierar mycket i kommunerna inom försöksregionen. En plötslig utjämning av denna variation kunde leda till en oskälighet situation och t.o.m. till nedkörning av servicen. Av denna anledning ges i momentet en möjlighet att komma överens om en övergångstid för förenhetligande av avgiftsgrunderna. Under övergångstiden kan man utjämna de faktiska kostnaderna. Övergångstiden kan inte vara längre än tre år.

När regionförvaltningen ordnar utbildning i stället för medlemskommunerna används som grund för den statliga finansieringen priserna per enhet uträknade särskilt för respektive medlemskommun som om de fortfarande skulle anordna utbildningen. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att utvecklande av samarbetet inte leder till att kommunerna inom försöksregionen och regionen går miste om inkomster enligt det nuvarande statsandelssystemet.

Regionförvaltningen och kommunerna kan beviljas statsandel och statsunderstöd för anläggningsprojekt som förutsätts av de social- och hälsovårds- samt utbildningsuppgifter som ankommer på regionen. Försöksregionen kan sålunda ordna sin verksamhet på ett friare sätt utan att statsandelarna för investeringar äventyras av administrativa orsaker.

6 §. *Andra organ inom regionförvaltningen.* Obligatoriska organ som skall finnas inom regionförvaltningen är enligt bestämmelsen en regionstyrelse samt en revisionsnämnd enligt 71 § kommunallagen. På dessa tillämpas med stöd av 27 § i lagförslaget kommunallagens bestämmelser om samkommuner och kommunstyrelse.

Enligt 2 mom. kan inom regionförvaltningen finnas andra i kommunallagen och annan lagstiftning avsedda organ i enlighet med de instruktioner som regionfullmäktige fattar beslut om. De uppgifter som överförs på regionfullmäktige bestämmer vilka lagstadgade organ det skall finnas inom regionförvaltningen utöver regionfullmäktige, regionstyrelsen och revisionsnämnden. Exempelvis när socialförvaltningens uppgifter överförs till regionförvaltningen skall ett kollegialt organ enligt socialvårdslagen (710/1982) behandla dessa ärenden.

2 kap. Regionfullmäktigeval

7 §. *Regionval samt ledamöter och ersättare i fullmäktige.* Enligt 1 mom. förrättas val till regionfullmäktige som direkta, hemliga och proportionella val i samband med kommunalval. Alla röstberättigade har lika rösträtt. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna om kommunalval.

Enligt 2 mom. utgör försöksregionen valkrets och från varje kommun inom försöksregionen väljs det antal fullmäktigeledamöter som följer av den räkneoperation som avses i 14 § i lagförslaget. I varje kommun uppställs egna kandidater. Bestämmelsens syfte är att säkerställa att alla kommuner inom försöksregionen får representation i regionfullmäktige.

För varje ledamot i regionfullmäktige väljs bland de icke invalda kandidaterna från varje valförbund, parti och gemensam lista som uppträtt i regionvalet ett lika stort antal ersättare som antalet ledamöter, dock minst två. En ledamot som blivit vald i egenskap av kandidat för en valmansförening utanför de gemensamma listorna har ingen ersättare.

Om en ledamot förlorar sin valbarhet, eller befrias han eller hon från sitt uppdrag eller har han eller hon avlidit, kallar regionfullmäktigeordföranden i hans eller hennes ställe för den återstående mandattiden en ersättare från valförbundet, partiet eller den gemensamma listan i fråga.

Vid region finns de kandidater som uppställts i alla kommuner inom försöksregionen på en sammanställning av kandidatlistorna.

Med stöd av paragrafen ställs kandidaterna upp i de enskilda kommunerna, men de röstberättigade kan rösta på alla som är uppställda som kandidater inom försöksregionen oberoende av hemkommun. Den kommunvisa kandidatuppställningen begränsar alltså inte väljarens möjlighet att påverka valet av kandidat.

8 §. *Rösträtt.* Rösträtten i regionval bestäms enligt samma grunder som rösträtten i kommunalval. Om rösträtt i kommunalval bestäms i 26 § 1 mom. kommunallagen. Rösträtt i regionval har således finska medborgare och medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen samt isländska och norska medborgare som senast på valdagen

fyller 18 år och som enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet har i lagen om hemkommun avsedd hemkommun i någon av försöksregionens kommuner den 51 dagen före valdagen. Rösträtt i regionval har även andra utlänningar som uppfyller villkoren ovan, om de vid nämnda tidpunkt har haft hemkommun i Finland i två år.

De personer som har rösträtt framgår av det rösträttsregister som inrättats av befolkningsregistercentralen. Om registret bestäms i 3 kap. vallagen.

9 §. *Allmän valbarhet.* Den allmänna valbarheten till regionfullmäktige bestäms enligt samma principer som den allmänna valbarheten till kommunens förtroendeuppdrag.

Om allmän valbarhet till kommunens förtroendeuppdrag bestäms i 33 § kommunallagen. Enligt 1 mom. är valbar till regionfullmäktige alltså den som

1) har någon av försöksregionens kommuner som hemkommun,

2) har rösträtt i kommunalval i någon kommun inom försöksregionen det år då fullmäktige väljs, och

3) inte är omyndig.

Enligt 2 mom. får som kandidat vid val till regionfullmäktige endast ställas upp den som skriftligen har gett sitt samtycke till mottagande av fullmäktigeuppdraget. Momentet har samma innehåll som 33 § 2 mom. kommunallagen, där det bestäms om skriftligt samtycke av kandidater vid val av fullmäktige.

10 §. *Begränsningar i valbarheten.* I denna paragraf bestäms om begränsningar i valbarheten till regionfullmäktige. Bestämmelsen följer samma principer som 34 § kommunallagen, som gäller begränsning av valbarheten till fullmäktige. Valbar till regionfullmäktige är alltså inte

1) en statstjänsteman som sköter tillsynsuppgifter som direkt berör kommunalförvaltningen eller

2) den som är anställd i en ledande uppgift eller en därmed jämförbar ansvarsfull uppgift inom uppgiftsområdet för någon av regionens samkommuner.

Bestämmelsen skall tolkas enligt samma principer som motsvarande bestämmelse i 34 § kommunallagen. Centralvalnämnden konstaterar att en fullmäktigeledamot är valbar.

I 1 mom. 1 punkten bestäms om begränsad valbarhet för statstjänstemän. De statliga myndigheterna har tillsynsuppgifter gentemot kommunalförvaltningen. En person som sköter tillsynsuppgifter hamnar i sin tjänst ofta i situationer där kommunens och statens intressen ställs mot varandra. Av denna anledning kan det inte anses motiverat att de är verksamma i förtroendeuppdrag inom regionen. I lagen bestäms att en statstjänsteman som sköter tillsynsuppgifter som direkt berör kommunalförvaltningen inte är valbar till regionfullmäktige. Bestämmelsen skall tillämpas när nämnda tillsynsuppgifter hör till tjänstemannens ordinarie uppgifter och ansvar. Den tillsyn som avses i bestämmelsen omfattar också traditionella styruppgifter, t.ex. meddelande av anvisningar och föreskrifter, granskning av den kommunala verksamheten eller beslutsfattande i anslutning därtill. Om en tjänsteman endast tillfälligt sköter tillsynsuppgifter som berör kommunalförvaltningen skall han eller hon vara valbar. Bestämmelsen gäller inte biträdande personal och inte personer som står i arbetsavtalsförhållande till staten. De statstjänstemän som bestämmelsen berör finns både inom statens centralförvaltning och inom regionförvaltningen. Begränsningen i valbarheten gäller inte förvaltningsdomstolens domare. Som regionfullmäktigeledamöter är de dock jäviga att behandla rättskipningsärenden som gäller den ekonomiska regionen i förvaltningsdomstolen. Sådana statstjänstemän som avses i bestämmelsen är t.ex. tjänstemän som sköter tillsynsuppgifter som berör samkommuner inom regionen.

I 1 mom. 2 punkten bestäms om valbarhet till regionfullmäktige för personer som är anställda hos regionen. Genom bestämmelsen begränsas val till regionfullmäktige endast i fråga om nyckelpersoner i ansvarig ställning. I ledande uppgifter hos regionfullmäktige står den som ansvarar för ledningen av någon uppgiftshelhet inom ett uppgiftsområde. Sålunda skall t.ex. de ledande tjänsteinnehavarna inom olika uppgiftsområden inte vara valbara. Begränsningen i valbarheten utsträcks också till personer i uppgifter som kan jämföras med en ledande uppgift, om de ansvarar för en viss uppgiftshelhet. Om uppgiftshelhetens ekonomiska eller övriga betydelse inom

regionens organisation är liten, skall den som ansvarar för uppgiftshelheten inte jämföras med en ledande tjänsteinnehavare och således vara valbar till fullmäktige. Bedömningen av valbarheten blir då beroende av hur regionfullmäktige har organiserat skötseln av sina uppgifter.

Syftet med bestämmelsen om valbarhet är att hindra att tjänsteinnehavare både är beslutsfattare och ansvarar för beredningen eller verkställigheten och på så sätt undvika konflikter i regionfullmäktiges beslutsprocess. Till sitt innehåll motsvarar bestämmelsen kommunallagens bestämmelse.

I 2 mom. bestäms när hindret för valbarhet undanröjs. En person skall ändå vara valbar, om hindret för valbarhet undanröjs innan fullmäktiges mandattid börjar. Till sitt innehåll motsvarar bestämmelsen 34 § 2 mom. kommunallagen om undanröjande av hinder för valbarhet till fullmäktige.

11 §. *Förrättande av val.* Enligt 4 § vallagen förrättas val genom att det ordnas förhandsröstning och röstning på valdagen. I 5 kap. vallagen bestäms om förhandsröstning och i 6 kap. vallagen om röstning på valdagen. Enligt paragrafen förrättas regionval med iakttagande av 5 och 6 kap. vallagen. Angående rätt att förhandsrösta gäller dock vad som bestäms i 12 § om rätt att förhandsrösta.

12 §. *Rätt att förhandsrösta.* Enligt 46 § vallagen får varje röstberättigad förhandsrösta på de allmänna förhandsröstningsställena i hemlandet och utomlands i finska beskickningar.

En röstberättigad, som vårdas på sjukhus eller i en verksamhetsenhet inom socialvården som lämnar vård dygnet runt eller som den kommunala centralvalnämnden har bestämt att skall vara förhandsröstningsställe, eller som har intagits i en straffanstalt får förhandsrösta i denna anstalt. Den som tillhör personalen ombord på ett finskt fartyg får förhandsrösta ombord på fartyget om det befinner sig utomlands.

En röstberättigad, vars rörelse- eller funktionsförmåga är så begränsad att han eller hon inte utan oskäligen svårigheter kan ta sig till röstnings- eller förhandsröstningsstället, får så som bestäms i 55 § vallagen förhandsrösta hemma i den kommun i Finland som i

rösträttsregistret har antecknats som hans eller hennes hemkommun.

På grund av arrangemangssvårigheterna föreslås att man i regionval kan förhandsrösta endast inom försöksregionen. Lagens 12 § överensstämmer annars med 46 § vallagen, men det skall inte vara möjligt att förhandsrösta annat än på förhandsröstningsställena inom försöksregionen.

13 §. *Kandidatuppställning.* I 11 kap. vallagen bestäms om kommunalval. I 146-157 § ingår bestämmelser om kandidatuppställning och kandidatansökan vid kommunalval. Enligt 1 mom. iakttas vid val till regionfullmäktige i tillämpliga delar nämnda bestämmelser i vallagen med vissa undantag och preciseringar. Om undantagen och preciseringarna bestäms i 2-5 mom.

Om flera partier sluter sig samman till ett valförbund i någon kommun, skall samma valförbund enligt 2 mom. slutas i alla kommuner inom försöksområdet. Bestämmelsen är nödvändig för att valresultatet skall vara entydigt och valet åskådligt.

Om minst två gemensamma listor som ställer upp kandidater inom försöksområdet sinsemellan har kommit överens om att bilda en gemensam regionlista, skall enligt 3 mom. varje valombud för en sådan gemensam lista inge anmälan om detta till den kommunala centralvalnämnden samtidigt som anmälan enligt 156 § vallagen görs. Varje gemensam lista som bildar en gemensam regionlista skall ha samma beteckning. Bestämmelsen är nödvändig för att undanröja möjligheterna till fel och för att valet skall vara åskådligt.

Vid regionval är det åtminstone möjligt med enskilda valmansföreningar som ställer upp kandidater i endast en kommun, gemensamma listor som bildas av valmansföreningar som ställer upp kandidater i endast en kommun samt gemensamma regionlistor som bildas av valmansföreningar som bildat en gemensam lista i åtminstone två kommuner.

Enligt 4 mom. har ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista rätt att i en kommun ställa upp ett antal kandidater som är högst två gånger så stort som antalet regionfullmäktigeledamöter som skall väljas från kommunen. Om det från kommunen ändå väljs färre än fem regionfullmäktigeledamöter, är det högsta antalet kandidater 10. Enligt

147 § vallagen har ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista rätt att i en kommun ställa upp ett antal kandidater som är högst en och en halv gång så stort som antalet fullmäktigeledamöter som skall utses vid valet. Det är skäl att bestämma att det proportionella antalet kandidater vid val till regionfullmäktige får vara större än vid kommunalval, eftersom det i en kommun väljs ett färre antal regionfullmäktigeledamöter än kommunfullmäktigeledamöter. Om antalet kandidater skulle vara bara en och en halv gång så stort som antalet platser, skulle möjligheterna till kandidatuppställning vara alltför snäva med tanke på behovet av inflytande.

Enligt 151 § vallagen skall varje parti som ställer upp kandidater och varje valmansförening som ställer upp en kandidat ha ett valombud och för varje valombud en ersättare. Dessutom skall valmansföreningar som har bildat en gemensam lista befullmäktiga något av valombuden för valmansföreningarna att vara den gemensamma listans valombud och ett annat ombud att vara ersättare.

Ett partis eller en gemensam listas valombud får inte vara valombud för ett annat parti eller en annan gemensam lista. En valmansförenings valombud får inte vara valombud för ett parti eller för någon annan gemensam lista än den till vilken valombudets valmansförening hör och inte för en annan valmansförening. Ett partis eller en valmansförenings valombud får inte vara medlem eller ersättare i den kommunala centralvalnämnden. I 5 mom. föreslås för tydlighetens skull att partiernas och valmansföreningarnas valombud vid kommunalval också kan vara valombud vid val till regionfullmäktige.

14 §. *Fördelningen av platserna i regionfullmäktige mellan kommunerna.* I 6 § vallagen bestäms om fördelningen av riksdagsmandaten mellan valkretsarna. Vid fördelningen av platserna i regionfullmäktige mellan kommunerna iakttas samma principer som vid fördelningen av riksdagsmandaten mellan valkretsarna. Enligt 1 mom. fördelas platserna i regionfullmäktige mellan kommunerna inom försöksregionen enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet vid utgången av den 31 maj valåret. Invånarantalet i varje kommun divideras med invånarantalet i försöksregionen och resultatet multipliceras

med antalet regionfullmäktigeledamöter. Varje kommun får ett antal ledamöter i regionfullmäktige som motsvarar det hela tal räkneoperationen ger. Om alla platser inte då blir fördelade, fördelas de återstående platserna mellan kommunerna i den ordning som följer av decimaltalens storlek i de tal som räkneoperationen givit.

Under försöket skall regionfullmäktige och kommunerna åtminstone vad finansieringen beträffar samarbeta vid ordnandet av service. I synnerhet kommunernas roll som finansär av servicen förutsätter att fullmäktigeledamöter från varje kommun väljs in i regionfullmäktige. Enligt 2 mom. skall varje kommun ha minst en plats i regionfullmäktige.

Med stöd av 6 § 3 mom. vallagen verkställs fördelningen av riksdagsmandaten av statsrådet genom beslut som publiceras i Finlands författningssamling. Enligt 3 mom. verkställs fördelningen av platserna i regionfullmäktige av justitieministeriet i god tid före valet genom beslut som publiceras i Finlands författningssamling.

15 §. *Uträkning av valresultatet i kommunen.* Enligt paragrafen fastställer den kommunala centralvalnämnden vid ett sammanträde som hålls den tredje dagen efter valdagen och som börjar klockan 12.00 de röstetal som varje kandidat, parti eller gemensam lista har fått sammanlagt i kommunen och meddelar omedelbart de sålunda fastställda röstetalen och det totala antalet avgivna röster i kommunen till centralvalnämnden för regionvalet.

Centralvalnämnd för regionvalet är centralvalnämnden i den kommun inom försöksregionen som har det största invånarantalet.

16 §. *Bestämmande av valresultatet.* Valresultatet bestäms i enlighet med proportionalitetsprincipen mellan de listor som ställt upp kandidater. Bestämmelsen följer samma förfarande som vid kommunalval.

Efter att ha fått det meddelande som avses i 15 § från de kommunala centralvalnämndena räknar centralvalnämnden samman röstetalen för varje parti och gemensam regionlista inom försöksregionen. Härefter tilldelas varje parti och gemensam regionlista och gemensam lista som inte hör till någon gemensam regionlista regionjämförelsetal så att varje parti och gemensam lista som första jämfö-

relsetal erhåller partiets eller den gemensamma listans hela antal röster, som andra jämförelsetal hälften därav, som tredje jämförelsetal en tredjedel, och så vidare. Regionjämförelsetal för en kandidat för en valmansförening som inte hör till någon gemensam lista är kandidatens röstetal. Härnäst placeras alla regionjämförelsetalen i den ordning som deras storlek anger och av dem väljs från seriens början ett antal som motsvarar antalet platser i regionfullmäktige. Dessa regionjämförelsetal visar hur många platser varje parti, gemensam lista eller valmansförening som inte hör till någon gemensam lista får i fullmäktige.

17 §. *Bestämmande av platserna i fullmäktige från de enskilda kommunerna.* Eftersom det vid valet av regionfullmäktige är nödvändigt att trygga att minst en ledamot väljs från varje kommun inom försöksregionen, måste platserna i fullmäktige besättas från de enskilda kommunerna. Enligt paragrafen erhåller partierna och de gemensamma listorna i varje kommun platser enligt vilken andel av rösterna de har fått i varje kommun. Den inbördes ordningen mellan kandidaterna på samma lista bestäms enligt deras röstetal.

Om ett parti eller en gemensam regionlista har fått endast en plats i fullmäktige inom försöksregionen, besätts den i den kommun där partiet eller den gemensamma regionlistan har fått flest röster. Om en enskild valmansförening eller en gemensam lista som finns i en kommun får platsen, besätts den i den kommun där föreningen eller listan har kandidater. Om ett parti eller en gemensam lista har fått minst två platser i fullmäktige, fördelas de mellan kommunerna i samma förhållande som partiets eller den gemensamma regionlistans röster fördelar sig mellan kommunerna. För detta divideras det röstetal partiet eller den gemensamma regionlistan fått i kommunen med det röstetal partiet eller den gemensamma regionlistan fått inom försöksregionen och det tal som erhålls multipliceras med det antal platser som partiet eller den gemensamma regionlistan får i regionfullmäktige. Från varje kommun väljs ett antal kandidater för partiet eller den gemensamma listan som motsvarar det hela tal som resultatet utvisar. Om partiets eller den gemensamma listans alla platser inte blir besat-

ta på detta sätt, fördelas de återstående platserna mellan kommunerna i den ordning som följer av decimaltalens storlek.

I varje kommun fördelas de fullmäktigeplatser som bestämts på det sätt som anges i 1 mom. inom partierna och de gemensamma listorna i den ordning som kandidaternas personliga röstetal anger.

18 §. *Överföring av fullmäktigeplatser inom ett parti eller en gemensam lista från en kommun till en annan.* Det är ganska invecklat att räkna ut resultatet i ett regionval, eftersom man har kombinerat proportionalitet och en fördelning av de olika kommunernas platser i fullmäktige i förhållande till invånarantalet. I räknesättet ingår en sådan möjlighet att det antal platser som bestämts för en kommun på grundval av invånarantalet inte är detsamma som en matematisk uträkning av valresultatet ger vid handen. Därför innehåller lagförslaget bestämmelser om förfaringsättet i dylika fall. När man förfar i enlighet med förslaget till paragraf förblir listornas proportionella andelar oförändrade trots att en plats överförs från en kommun till en annan.

Om det efter att fullmäktigeplatserna har besatts från de enskilda kommunerna i enlighet med 17 § från någon kommun har valts flera fullmäktigeledamöter än vad som bestäms i justitieministeriets beslut enligt 14 § 3 mom., överförs från en sådan kommun ett antal fullmäktigeplatser som motsvarar skillnaden till en sådan kommun där antalet fullmäktigeplatser på motsvarande sätt har blivit för litet. Ett partis eller en gemensam regionlistas eller en utanför den gemensamma listan stående valmansförenings enda fullmäktigeplats kan inte överföras till en annan kommun. Fördelningen av platser mellan partierna ändras inte.

Centralvalnämnden överför från en kommun som har extra platser i enlighet med 1 mom. till en kommun som vid behov bestäms genom lottning den plats som har det lägsta personliga röstetalet. Lottning används i en situation där det finns minst två kommuner som har underskott och två kommuner med extra platser.

19 §. *Ersättare i fullmäktige.* Bestämmelserna i lagförslaget om val av ersättare i fullmäktige motsvarar de regler som följs vid

kommunalval. Förfarandet har prövats i praktiken och det är bekant för valmyndigheterna.

Till ersättare för en regionfullmäktigeledamot utses den första icke invalda kandidat i samma kommun från det parti eller den gemensamma lista som den valde hörde till.

Om en regionfullmäktigeledamot inte får en ersättare på något annat sätt, utses till ersättare den icke invalda kandidat i kommunen som enligt 17 § skulle vara den följande att bli vald.

Om en ersättare blir fullmäktigeledamot eller bortfaller av någon annan orsak, skall centralvalnämnden utse en ny ersättare för regionfullmäktigeledamoten med iakttagande av vad som bestäms i 1 och 2 mom.

20 §. *Fastställande och tillkännagivande av valresultatet.* Att fastställa och tillkänna valresultatet är en naturlig del av centralvalnämndens uppgifter vid val. Centralvalnämnden fastställer, offentliggör samt tillkännager resultatet av regionvalet i enlighet med I avdelningen 7 kap. 94 § vallagen.

21 §. *Sökande av ändring i valresultatet.* I 8 kap. vallagen ingår bestämmelser om ändringssökande. Enligt 100 § vallagen får ändring i ett beslut genom vilket valresultatet har fastställts sökas genom besvär enligt vad som bestäms i 8 kap. vallagen.

Enligt 101 § vallagen får besvär anföras av var och en vars rätt eller fördel beslutet kränker samt på den grunden att beslutet strider mot lag av den som varit uppställd som kandidat vid valet och av varje parti och gemensam lista som ingett en kandidatansökan. Dessutom får beslutet på den grunden att valet har skett i oriktig ordning och att detta har kunnat inverka på valresultatet överklagas av

1) varje röstberättigad person inom valkretsen eller kommunen i fråga, och

2) vid kommunalval av kommunmedlemmarna.

Besvär anföras enligt 102 § vallagen hos den behöriga förvaltningsrätten inom 14 dagar från att valresultatet har offentliggjorts. Angående besvärsförfarandet och behandlingen av besvär gäller i övrigt förvaltningsprocesslagen. Besvär skall behandlas i brådskande ordning.

Enligt 103 § vallagen skall nyval utlysas i valkretsen eller kommunen i fråga, om ett

beslut eller en åtgärd av valmyndigheten har varit lagstridigt och lagstridigheten uppenbart har kunnat inverka på valresultatet och valresultatet inte kan rättas. Har valkrets-nämnden eller den kommunala centralvalnämnden förfarit lagstridigt vid uträkningen eller fastställandet av valresultatet och har lagstridigheten inverkat på valresultatet, skall detta rättas.

104 § vallagen gäller delgivning av förvaltningsdomstolens beslut och 105 § fortsatta besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. 106 § vallagen gäller nyval på grund av besvär, tidpunkten för valet och valförfarandet.

Enligt 1 mom. får ändring i ett beslut genom vilket resultatet av regionval har fastställts sökas på det sätt som i 8 kap. vallagen bestäms om sökande av ändring i kommunalval. Besvär rätt i egenskap av kommunmedlemmar har medlemmarna i kommunerna inom försöksregionen.

Enligt 2 mom. tillämpas 103 § vallagen när det bestäms om nyval och när valresultatet rättas.

22 §. *Tillämpningen av andra bestämmelser vid regionval.* Vallagen är indelad i å ena sidan bestämmelser som är gemensamma för alla eller flera val, och å andra sidan bestämmelser om respektive val. De gemensamma bestämmelserna i I avdelningen vallagen gäller alla val och bestämmelserna om respektive val i II avdelningen gäller riksdagsval, kommunalval och Europaparlamentsval och de särskilda bestämmelserna i III avdelningen alla val. Vallagen innehåller inga bestämmelser om regionval. Vid regionval iaktas i övrigt de gemensamma bestämmelserna i I avdelningen och de särskilda bestämmelserna i III avdelningen vallagen. Vid regionval iaktas dessutom bestämmelserna om kommunalval samt bestämmelserna om kommunala förtroendeuppdrag i kommunallagen, om inte något annat bestäms i lagförslaget.

De bestämmelser i kommunallagen som skall tillämpas är 37 §, som gäller förlust av valbarhet, och 38 §, som gäller avsägelse och avgång.

Enligt 37 § kommunallagen skall när en förtroendevald förlorar sin valbarhet det organ som har rätt att utse den förtroendevalde konstatera att förtroendeuppdraget har upphört. I fråga om en fullmäktigeledamot fattas

beslutet av fullmäktige. Beslutet verkställs omedelbart.

En förtroendevald förlorar inte sin valbarhet till ett organ, om han eller hon tillfälligt för högst sex månader anställs i en tjänst eller ett uppdrag som gör att han eller hon inte är valbar. Han eller hon får dock inte sköta sitt förtroendeuppdrag så länge anställningen varar.

Enligt 38 § kommunallagen har en person rätt att vägra ta emot ett förtroendeuppdrag om han eller hon har fyllt 60 år eller under de fyra närmast föregående åren innehaft samma förtroendeuppdrag eller ett förtroendeuppdrag i samma organ eller innehaft kommunala förtroendeuppdrag i sammanlagt åtta år.

En person har också av någon annan giltig orsak rätt att vägra ta emot ett förtroendeuppdrag. Det organ som utser den förtroendevalda beslutar om godtagande av vägran. I fråga om fullmäktigeledamöter och ersättare fattas beslutet av fullmäktige.

Den som har giltiga skäl kan avgå från förtroendeuppdraget. Det organ som utser de förtroendevalda i fråga beslutar om beviljande av avsked. Fullmäktigeledamöter och ersättare beviljas avsked av fullmäktige.

Enligt 1 mom. iakttas vid val i övrigt de gemensamma bestämmelserna i I avdelningen vallagen. Vid regionval iakttas dessutom bestämmelserna om kommunalval, om inte något annat bestäms i denna lag, samt 37 och 38 § kommunallagen.

Enligt 2 mom. tillämpas vid regionval dessutom lagen om anmälan av kandidaters valfinansiering (414/2000).

23 §. *Förordnande om val och närmare bestämmelser*. Enligt 195 § vallagen meddelas närmare föreskrifter och anvisningar om tillämpningen av vallagen vid behov av justitieministeriet. På denna grund har justitieministeriet för respektive val gett ut häften med föreskrifter och anvisningar för de olika valmyndigheterna. I häftena har samlats de närmare föreskrifter och anvisningar som justitieministeriet meddelat om tillämpning av lagen. Det är nödvändigt att justitieministeriet bestämmer om förrättandet av regionval och om den behövliga organisationen samt meddelar valmyndigheterna föreskrifter om regionvalet. Därför skall justitieministeriet

bestämna om förrättandet av regionval och kunna meddela närmare föreskrifter om ordnandet av regionval genom förordning.

Som tidsgräns för justitieministeriets föreskrifter om förrättandet av regionval föreslås utgången av mars månad valåret, för att det skall finnas tillräckligt med tid att förbereda valet. Detta betyder att om statsrådets allmänna sammanträde inte kan fastställa försöksregionens avtal före mars det år då kommunalval hålls, kan försöket inte genomföras från ingången av följande år utan skjuts upp fyra år.

3 kap. Särskilda bestämmelser

24 §. *Tillämpning av annan lagstiftning*. I 1 mom. bestäms om tillämpning av kommunallagen på regionförvaltningen. På regionens förvaltning tillämpas förutom denna lag kommunallagens bestämmelser om samkommuner. Om tillämpning av kommunallagen på samkommuner bestäms åter i 86 § i nämnda lag.

Största delen av kommunallagens bestämmelser tillämpas på samkommunerna och således även på regionförvaltningen. Angående regionfullmäktige och regionstyrelsen gäller då vad som i kommunallagen bestäms om kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. På regionfullmäktige skall dock inte tillämpas 81 och 82 § kommunallagen om samkommunens organ och valbarhet till dem, eftersom det bestäms särskilt i denna lag om regionfullmäktige och valbarhet till det.

Enligt 86 § kommunallagen skall på samkommuner och således inte heller på regionförvaltningen tillämpas t.ex. skyldigheten att täcka underskott enligt 65 § kommunallagen, 5 § om kommunens namn, 6 § om kommunvapen, 19 § 2 mom. om tidpunkten för val av ledamöter i kommunstyrelsen, revisionsnämnden och andra nämnder och inte 30 och 31 § om kommunal folkomröstning och initiativ till folkomröstning.

I 2 mom. föreskrivs för tydlighetens skull att när regionens organ eller tjänsteinnehavare sköter uppgifter enligt denna lag tillämpas på dem vad som bestäms om den myndigheter som annars sköter dessa uppgifter.

25 §. *Ändringssökande*. Enligt 1 mom. får rättelse yrkas i beslut av regionens organ och

ändring i ett beslut med anledning av ett rättelseyrkande får sökas genom kommunalbesvär på det sätt som bestäms om rättelseyrkande och kommunalbesvär i 11 kap. kommunallagen. Rättelseyrkande och kommunalbesvär får anföras av den som är part och dessutom av var och en som är kommunmedlem enligt 4 § kommunallagen i någon kommun som hör till försöksregionen. Även kommunerna inom försöksregionen får anföra rättelseyrkande och kommunalbesvär. Till denna del motsvarar paragrafen 92 § 2 mom. kommunallagen om rätt att anföra rättelseyrkande och besvär rätt för en samkommuns medlemskommuner.

Enligt 2 mom. söks ändring i ett beslut som något av regionens organ har meddelat med stöd av någon annan lag i enlighet med nämnda lagstiftning.

26 §. *Organisationskommission för regionförvaltningen.* Innehållet i paragrafen motsvarar 29 § kommunindelningsslagen (1196/1997). När regionförvaltningen inrättas behövs det innan den inleder sin verksamhet ett organ som ansvarar för vissa åtgärder som är nödvändiga för att organisera den nya förvaltningen. Detta organ skall vara organisationskommissionen, och i denna paragraf föreslås grundläggande bestämmelser om den.

Organisationskommissionen skall tillsättas senast i juni det år då kommunalval förrättas, om statsrådets allmänna sammanträde har fastställt avtalet om inrättande av försöksregionens regionförvaltning. Man har då minst tre månader på sig att förbereda tillsättandet av organisationskommissionen.

Enligt 2 mom. är det länsstyrelsens uppgift att tillsätta organisationskommissionen. De berörda kommunstyrelserna skall för länsstyrelsen förslå medlemmar och ersättare i kommissionen, och länsstyrelsen skall följa dessa förslag när den tillsätter organisationskommissionen. Kommunstyrelserna skall redan när förslaget läggs fram fästa uppmärksamhet vid att kandidaterna uppfyller den valbarhet som krävs av medlemmar i kommunstyrelsen. Endast i det fallet att inga förslag har erhållits eller att de står i strid med varandra, kan länsstyrelsen avvika från kommunstyrelsernas förslag. Kommissionen väljer inom sig ordförande och vice ordfö-

rande. Organisationskommissionen motsvarar i första hand regionstyrelsen i regionens samkommuner.

Organisationskommissionen börjar med de förberedande uppgifter som ansluter sig till organiseringen av den nya regionförvaltningen genast när den har valts. Till de förberedande uppgifterna hör åtgärder i anslutning till inledandet av verksamheten inom regionens nya förvaltning. Till dessa åtgärder kan höra bl.a. preliminär beredning av följande års budget och förvaltningsstadgan. Organisationskommissionens mandattid går ut när det nya regionfullmäktige har valt en ny regionstyrelse.

Bestämmelser om kommunstyrelsen finns i synnerhet i kommunallagen. På organisationskommissionen skall tillämpas t.ex. 18 § 4 mom. kommunallagen om val av personliga ersättare samt 5 mom. om beaktande av jämställdheten mellan kvinnor och män vid valet av ledamöter. Likaså skall 35 § kommunallagen om valbarhet till kommunstyrelsen tillämpas.

27 §. *Organisering av regionförvaltningen.* Att regionfullmäktige inrättas betyder att det förrättas val till regionfullmäktige. När valresultatet har fastställts, börjar det nya fullmäktige omedelbart sköta sina uppgifter. Åtgärder som behövs för att organisera den nya förvaltningen är bl.a. fattande av beslut om organisationen, tillsättande av regionstyrelsen och andra organ, inrättande av tjänster samt fattande av andra beslut i anslutning till tjänsteinnehavarnas ställning.

I 2 mom. bestäms om det nya regionfullmäktiges konstituering. Regionfullmäktige sammankallas till sitt första sammanträde av den till åldern äldste fullmäktigeledamoten, som leder ordet till dess ordförande och vice ordförande för fullmäktige har valts i enlighet med 12 § kommunallagen.

I 3 mom. bestäms när mandattiden för de förtroendevalda som väljs av regionfullmäktige börjar samt när tjänsteinnehavarnas tjänsteförhållande börjar. Utgångspunkten är att regionstyrelsen och de som valts till den börjar sköta sina uppdrag genast, men t.ex. nämnderna först efter att samkommunens verksamhet inleds. Fullmäktige kan emellertid besluta att även andra organ än regionstyrelsen liksom tjänsteinnehavarna börjar sköta

sina uppdrag redan innan samkommunens verksamhet inleddes.

1.2. Lag om försök med samarbete inom regioner

4 §. *Överföring av uppgifter och beslutanderätt till ett regionalt organ.* Personalens ställning i de offentligsrättsliga organ som avses i lagen om försök med samarbete i regioner har varit oklar t.ex. i fråga om det kommunala pensionssystemet och detta har orsakat friktioner i ordnandet av funktionerna. Det föreslås att bestämmelsen ändras så, att det bestäms att bestämmelserna om samkommuner i kommunallagen också skall tillämpas på organets personal. Ändringen undanröjer oklarheten i fråga om personalens ställning.

5 a §. *Överförande av uppgifter och beslutanderätt till regionförvaltningen.* Kommunens uppgifter och beslutanderätt kan överföras till en regionförvaltning, vars högsta beslutanderätt utövas av regionfullmäktige, som valts av invånarna i kommunerna inom försöksregionen. Regionfullmäktige tryggar å ena sidan självstyrelsen även i fråga om uppgifter som kommunerna sköter tillsammans och å andra sidan innebär dess existens en möjlighet att överföra mera uppgifter än för närvarande så att kommunerna sköter dem gemensamt utan att självstyrelseprinciperna äventyras. Detta främjar på ett betydande sätt samarbetet mellan kommunerna och erbjuder nya möjligheter till samarbete. Regionförvaltningen kan också åta sig att sköta ett mycket brett uppgiftsfält, eftersom ett demokratiskt organ beslutar om riktlinjerna för förhållandet mellan uppgifterna och om användningen av medel.

21 §. *Ikraftträdande och giltighet.* Lagen gäller till den 31 december 2005. Det föreslås att lagen skall gälla till den 31 december 2012. Lagen gäller då lika länge som lagen om försök med regionfullmäktige.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt och gälla till utgången av 2012.

De uppgifter och den beslutanderätt som hittills getts olika regionala organisationer

inom försöket med samarbete inom regioner överförs med stöd av 5 a § till regionförvaltningen när den inleder sin verksamhet. Avsikten är att försöket med samarbete inom regioner inte skall ge upphov till någon mångdubbel organisation på regionnivå.

I försöket är det fråga om en djupgående förändring i kommunernas samarbete, den lokala politiska verksamheten och medborgarnas inflytande. Det är ändamålsenligt att få erfarenheter från flera valperioder än en och flera regionval än ett. Om försöket upphör mitt under en valperiod minskar det betydelsen av det andra valet. Det föreslås att lagarna skall gälla två kommunalvalsperioder.

Det regionala samarbetet är en krävande process i varje försöksregion och det gick långsammare än väntat att få igång försöken bl.a. på grund av beredningen av försökslagstiftningen. För en vidare spridning av samarbetet krävs dessutom att det finns positiva erfarenheter. Det är nödvändigt att komplettera lagen om försök med samarbete inom regioner, förutom med en bestämmelse om fortsatt giltighetstid, också senare med nya försöksregioner och fler motiverande faktorer för försöksregionerna.

3. Lagstiftningsordning

Jämlikhet. Lagförslaget är betydelsefullt med tanke på jämlikheten, eftersom den nya lagen skall vara en tidsbegränsad försökslag, som tillämpas endast inom åtta försöksregioner. Ett sådant arrangemang innebär i princip ett avsteg från den jämlikhet som garanteras i 6 § 1 mom. grundlagen. Grundlagsutskottet har dock funnit att försökslagstiftning som leder till vissa olikheter i sig kan godkännas med avseende på jämlikheten när det gäller stödjande av hushållsarbete (GrUU 19/1997 rd), överföring av utkomststödsuppgifter (GrUU 2/1994 rd), hälsocentralsavgiften (GrUU 3/1991 rd), utvecklande av studentexamen (GrUU 58/2001 rd), försöket med regionalt samarbete (GrUU 11/2002 rd) och förvaltningsförsöket i Kajanaland (GrUU 65/2002 rd). Utskottet har då betonat att jämlikhetsprincipen inte ger upphov till några strikta begränsningar av lagstiftarens prövning när syftet är att få till stånd bestämmel-

ser som krävs av den pågående samhällsutvecklingen. Ett försök kan åtminstone inom vissa gränser vara en godtagbar grund för att pruta ned på jämlikhetsprincipen i regionalt hänseende (t.ex. GrUU 58/2001 rd).

Syftet med lagförslaget är att inhämta erfarenheter av regionalt demokratiskt och överkommunalt beslutsfattande och hur det påverkar finansieringen och ordnandet av samt tillgången och kvaliteten på offentliga tjänster samt kommunalförvaltningen. Försöken riktar sig i första hand till själva beslutsystemet, dvs. hur ett överkommunalt, demokratiskt beslutssystem fungerar. För det andra vill man genom försöket få information om huruvida uppgifter som nu ankommer på kommunerna kan ordnas bättre och effektivare inom en större helhet som omfattar en hel region i stället för en kommun.

Med beaktande av situationen beträffande kommunstrukturen och det regionala samarbetet, som beskrivs i avsnitt 1. och 2., finns det ett vägande samhälleligt behov av det föreslagna försöket. För invånarna i kommunerna inom försöksregionerna ligger försökets tyngdpunkt på en omorganisering av de kommunala tjänsterna och verksamheten. Beslut om vilka uppgifter som skall överföras på regionnivå fattas i kommunernas fullmäktige. Regleringen gällande innehållet i de uppgifter som ingår i försöket förändras inte utan förblir likadan som i övriga Finland.

Försöket har endast indirekt betydelse för invånarna i kommunerna inom försöksregionen och deras rätt till service, eftersom försöket gäller beslutsystemet och gemensam organisering av skötseln av kommunernas uppgifter. Ett arrangemang baserat på val ökar försöksregionens invånares påverkningsmöjligheter på regional nivå. Tillämpningen av den föreslagna lagen leder sålunda inte till konflikter med grundlagens jämlikhetsbestämmelse.

Kommunal självstyrelse

Enligt 121 § 1 mom. grundlagen är Finland indelat i kommuner, vilkas förvaltning skall grunda sig på självstyrelse för kommunens invånare. Bestämmelsen grundar sig på den praxis som grundlagsutskottet etablerade redan då längre regeringsformen var i kraft och

enligt vilken det grundlagsfästa skyddet för den kommunala självstyrelsen innebär att kommuninvånarna har rätt att bestämma om sin kommuns förvaltning och ekonomi. Självstyrelsen inbegriper bl.a. kommuninvånarnas rätt till förvaltningsorgan som de själva valt (RP 1/1998 rd, s. 175/II). Genom vanliga lagar kan det inte göras sådana ingrepp i självstyrelsens mest centrala särdrag att den urholkas i sak (GrUU 31/1996 rd, s. 1/I).

Det har redan i flera decennier stiftats lagar om kommunernas olika samarbetsförpliktelser i vanlig lagstiftningsordning. Grundlagsutskottet har i princip ansett det möjligt att genom vanliga lagar bestämma om tvångsbildade samkommuner och motsvarande organ för kommunal samverkan, även om utskottet har ansett att det i princip i någon mån begränsar den kommunala självstyrelsen att genom lag ålägga kommunerna att medverka i en samkommun (GrUU 31/1996 rd). Utskottet har bedömt påtvingat kommunal samarbete med hänsyn till bl.a. samverkansuppgifternas överkommunala karaktär, en rationell förvaltning av uppgifterna och utifrån det faktum att beslutsmekanismen inte ger någon enskild kommun möjlighet att få ensidig beslutanderätt (GrUU 32/2001 rd, s. 2/II). Det har också ansetts vara av betydelse huruvida arrangemanget väsentligt inskränker de samarbetskyldiga kommunernas allmänna verksamhetsområde (GrUU 11/1984 rd, s. 2/II).

Grundlagsutskottet har ansett det problematiskt om de uppgifter som ankommer på kommunernas samarbetsorgan ökas i en sådan omfattning och på ett sådant sätt att det väsentligt påverkar medlemskommunernas förvaltning och äventyrar principen för kommunernas självstyrelse, dvs. att kommunernas beslutanderätt tillkommer de verksamhetsorgan som valts av kommunmedlemmarna (GrUU 11/1984 rd, s. 2/II). Utskottet har i fråga om kommunernas frivilliga samarbete inom regioner konstaterat (GrUU 11a/2002 rd, s. 2/I) att med hänsyn till demokratiprincipen i den kommunala självstyrelsen som värnas i 121 § i grundlagen vore det besvärligt om kommunal beslutanderätt och kommunala uppgifter verkligen överfördes i stor skala till ett regionalt organ. Samma synpunkt gäller och inskränker i sista hand

enligt utskottets mening kommunernas möjlighet enligt kommunallagen att överföra sina uppgifter till samkommuner.

Med tanke på skyddet för kommunernas självstyrelse måste man också fästa uppmärksamhet vid om de enskilda kommunerna har tillräckliga möjligheter att påverka regionfullmäktiges verksamhet. När man skall bedöma förhållandet mellan försöket med regionfullmäktige och det grundlagsfästa skyddet för kommunernas självstyrelse måste man också beakta att regionfullmäktige väljs direkt av invånarna inom regionen.

Enligt det föreliggande lagförslaget fattas beslut om vilka uppgifter som skall överföras på regionen i kommunernas fullmäktige inom försöksregionen. Det centrala med tanke på arrangemangets grundlagsenlighet är att överföringen av uppgifter grundar sig på kommunens eget beslutsfattande. Viktigt är också huruvida de ekonomiska regionernas uppgifter och förvaltning bildar en ändamålsenlig helhet och garanterar de föreslagna arrangemangen försöksregionernas kommuner och deras invånare tillräckliga påverkningsmöjligheter.

Det föreslagna systemet skiljer sig från de nuvarande fallen av kommunalt samarbete så till vida att den högsta beslutanderätten i de överförda uppgifterna utövas av regionfullmäktige, som utsetts genom allmänna och proportionella val och till vilket väljs minst en representant från varje kommun inom försöksregionen. De av kommuninvånarna valda kommunfullmäktige skall inte längre utöva beslutanderätt i ärenden som överförs från kommunerna till regionfullmäktige. Kommunernas självstyrelse enligt 121 § 1-3 mom. grundlagen kan inte undanröjas genom arrangemanget.

Kommunerna skall bära det finansiella ansvaret även för de uppgifter som överförs från kommunerna till regionen. Regionens uppgifter skall skötas av regionfullmäktige och kommunerna skall delta i dess finansiering på det sätt som överenskommit i grundavtalet. Bland annat detta förutsätter att kommunerna har tillräckliga möjligheter att påverka regionfullmäktiges verksamhet.

Enligt arrangemanget i lagförslaget har kommunerna mindre påverkningsmöjlighet än vid samarbete mellan kommunerna enligt

kommunallagen därför att det högsta beslutsfattande organet, regionfullmäktige, väljs av kommuninvånarna i regionen. Å andra sidan har det tryggats att regionfullmäktige har representanter från alla kommuner inom försöksregionen. Även i övrigt har man genom valsystemet försökt trygga de enskilda kommunernas representationen i regionfullmäktige.

Enligt 6 § i lagförslaget inrättas regionfullmäktige genom ett avtal mellan kommunerna inom försöksregionen. Avtalet skall godkännas i alla kommuner inom försöksregionen och på detta sätt är varje kommuns ställning tryggad när regionfullmäktige inrättas.

Ett delområde av den kommunala självstyrelsen är också den kommunala beskattningsrätten och kommunens möjlighet att självständigt besluta om sin ekonomi (t.ex. GrUU 42/1998 rd). Bestämmelsen i 7 § 2 mom. i lagförslaget begränsar i detta fall i någon mån friheten för kommunerna inom försöksregionen att komma överens om bestämningsgrunderna för regionfullmäktiges finansiering. Syftet med bestämmelsen är att utjämna den ekonomiska bärkraften hos kommunerna inom försöksregionen och de kostnader som orsakas kommuninvånarna av verksamhet som ordnas gemensamt. Utjämningen av kostnaderna främjar invånarnas jämlikhet inom regionen, och den kan inte anses kränka kommunernas självstyrelse, eftersom den inte begränsar möjligheten för en kommun inom försöksregionen att självständigt besluta om sin egen ekonomi.

Regionens högsta organ, regionfullmäktige, väljs inte av kommunerna inom försöksregionen utan av deras invånare. Kommunen som organisation har således inte lika stark ställning när det gäller beslutsfattandet som inom samkommunerna. Ett dylikt finansiellt arrangemang torde dock inte kunna anses begränsa kommunernas självstyrelse eller deras ekonomiska självständighet orimligt när man beaktar att kommunernas självstyrelse i grund och botten är kommuninvånarnas självstyrelse. I förslaget har man försökt trygga enskilda kommunernas möjlighet att påverka en rättvis fördelning av de ekonomiska bördorna även på så sätt att kommunerna kommer överens om finansieringen i

grundavtalet och finansieringsgrunderna skall vara likadana för alla kommuner.

Även om det kan hända att det föreslagna arrangemanget inskränker kommunernas uppgiftssfär genom kommunernas egna beslut, skall ansvaret för ordnandet av uppgifterna fortfarande vila på den enhet vars beslutsfattande skulle ha ordnats i enlighet med självstyrelseprinciperna. Arbetsfördelningen mellan regionfullmäktige och kommunerna skall basera sig på kommunernas eget beslutsfattande. På bägge nivåerna utövas den högsta beslutanderätten av organ som väljs direkt av invånarna. Arrangemanget som helhet garanterar att beslutanderätten i fråga om skötseln av uppgifter som regionfullmäktige och kommunerna ansvarar för baserar sig på kommuninvånarnas självstyrelse.

Arrangemanget ökar inte kommunernas ekonomiska bördor, men kommunerna skall ansvara för finansieringen av de uppgifter som ankommer på regionfullmäktige. Kommunernas kommer att ha sämre möjligheter att påverka regionfullmäktiges beslutsfattande än inom kommunernas nuvarande samarbete, men i förslaget har man försökt trygga de enskilda kommunernas möjligheter att påverka de ekonomiska bördorna och deras rättvisa fördelning mellan invånarna är tryggt genom en direkt bestämmelse om enhetliga grunder.

Med tanke på demokratiprincipen, som ingår i den kommunala självstyrelsen, är det viktigt att regionförvaltningens beslutanderätt utövas av ett organ som försöksregionens invånare utsett genom direkta val. Demokratien inom regionförvaltningen lindrar den inskränkning i kommuninvånarnas deltagande och påverkningsmöjligheter som följer av uppgiftsöverföringen i kommunerna inom försöksområdet. Den föreslagna regleringen begränsar inte kommunernas allmänna verksamhetsområde eller deras rätt att i enlighet med sin självstyrelse sköta uppgifter som de åtagit sig frivilligt.

Kommuninvånarnas självstyrelse inom försöksregionerna förlorar inte sin betydelse på ovan avsett sätt på grund av försöket med regionfullmäktige. Förslaget överensstämmer således med de grundläggande principerna för kommunal självstyrelse.

Regionfullmäktigeval

Innehållet i rösträtten och valbarheten vid regionfullmäktigeval skall i huvudsak vara detsamma som vid kommunalval. Endast förhandsröstningsarrangemanget avviker med stöd av 12 § i lagförslaget från förhandsröstningen vid kommunalval. Man skall inte kunna förhandsrösta utomlands och inte på förhandsröstningsställen i Finland utanför försöksregionen. Orsaken till detta är att det är tekniskt svårt och dyrt att ordna förhandsröstning.

Med tanke på invånarnas möjligheter att delta innebär regionfullmäktigevalet ett tillskott till de nuvarande deltagandesystemen. Regionfullmäktigevalet erbjuder invånarna en effektivare möjlighet än för närvarande att delta i uppgifter som kommunerna sköter tillsammans, vilket å andra sidan erbjuder möjligheter till ett bredare samarbete än för närvarande. Samtidigt behåller invånarna sina nuvarande möjligheter att delta i kommunernas förvaltning.

Att valet förrättas så att fullmäktigeledamöterna väljs från de enskilda kommunerna och så att valet blir proportionellt på regionnivå, är ett förfarande som avviker från det nuvarande. Syftet är att trygga ett representativt regionfullmäktige och någon slags kommunal representation i regionens förvaltning. Det senare är nödvändigt eftersom enligt systemet får regionen största delen av sin finansiering via kommunernas budgeter. Det föreslagna systemet ger en god proportionalitet och alla röster som avgivits i valet har samma tyngd.

Den inskränkta möjligheten att förhandsrösta kan försvåra vissa personers deltagande i regionfullmäktigevalet. Detta sker om en person inte alls befinner sig i försöksregionen under förhandsröstningen eller på den egentliga valdagen. Det kan vara fråga om personer som tillfälligt befinner sig utomlands eller på andra orter i Finland och som inte besöker försöksregionen. Bestämmelserna hindrar dock inte sådana personer från att rösta.

Det är fråga om ett tidsbegränsat försök och deltagandesystemet är ett tillägg till möjligheterna att delta enligt kommunallagen. Den något begränsade möjligheten att för-

handsrösta står inte i strid med rösträtten och rätten till inflytande enligt 14 § grundlagen.

Med stöd av vad som anförts ovan anser regeringen att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom lagförslaget på flera punkter hänför sig till grund-

lagen, föreslår regeringen att grundlagutskottets utlåtande inhämtas om propositionen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om försök med regionfullmäktige**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap

Allmänna bestämmelser

1 §

Syftet med försöket med regionfullmäktige

I denna lag bestäms om ett försök med regionfullmäktige, som kan genomföras i de försöksregioner som nämns i 2 § lagen om försök med samarbete inom regioner (560/2002). Syftet med försöket är att inhämta erfarenheter av regionalt, demokratiskt beslutsfattande och dess effekter på ordnandet, finansieringen, tillgången och kvaliteten på offentliga tjänster samt på kommunalförvaltningen.

Målet med försöket är att hitta olika sätt att trygga en jämlik tillgång på offentliga tjänster och att trygga finansieringen av dem samt att utöka invånarnas möjligheter att delta i uppgifter som kommunerna sköter gemensamt.

2 §

Regionfullmäktige

Regionfullmäktige väljs i samband med kommunalval av invånarna i kommunerna inom försöksregionen för fyra kalenderår i sänder på det sätt som bestäms i denna lag.

Regionfullmäktige har minst en representant för varje kommun inom regionen. Regionfullmäktige har minst 27 och högst 85 ledamöter i enlighet med ett avtal mellan kommunerna inom försöksregionen, om inte

något annat följer av 14 §.

Fullmäktige väljer bland sina ledamöter en ordförande och ett behövt antal vice ordförande för fullmäktiges mandattid, om inte fullmäktige har fattat beslut om en kortare tid. Ordföranden och vice ordförandena väljs vid samma valförrättning.

3 §

Regionfullmäktiges allmänna uppgifter

Regionfullmäktige beslutar om de centrala målen för regionförvaltningens verksamhet och ekonomi, om förvaltningsstadgan och andra instruktioner samt om den årliga budgeten och användningen av anslag.

4 §

Avtal om regionförvaltning och regionfullmäktige

När kommunerna inom försöksregionen beslutar om regionförvaltningen och regionfullmäktige skall de åtminstone avtala om

- 1) vilka uppgifter som skall anförtros regionförvaltningen och antalet fullmäktigeledamöter,
- 2) finansieringen av regionförvaltningen och dess uppgifter,
- 3) regionförvaltningens namn,
- 4) upplösning av regionförvaltningen,
- 5) medlemskommunernas andelar i regionförvaltningens tillgångar och deras ansvar för regionförvaltningens skulder samt annat som gäller regionförvaltningens ekonomi,
- 6) hur regionförvaltningen och ekonomin

skall granskas,

7) ställningen för en medlemskommun som utträder ur regionförvaltningen och för de medlemskommuner som fortsätter verksamheten.

Kommunerna inom försöksregionen kan inte avtala om sådana frågor som kommunallagen (365/1995) reglerar på ett för samkommuner bindande sätt.

Avtalet om regionförvaltningen godkänns av fullmäktige i kommunerna inom försöksregionen och fastställs av statsrådet vid dess allmänna sammanträde. Avtalet träder i kraft när statsrådet har fastställt det. Fullmäktige i en kommun inom försöksregionen kan säga upp avtalet om regionförvaltningen senast ett år före utgången av regionfullmäktiges mandattid. Uppsägningen träder i kraft vid utgången av regionfullmäktiges mandattid.

Statsrådet kan fastställa ett avtal som avses i 3 mom., om de uppgifter som anförtros regionförvaltningen är av vittgående betydelse samt centrala för ordnandet av servicen eller för ekonomin eller utvecklingen i regionen och dess kommuner. För att ett avtal skall kunna fastställas krävs dessutom att de uppgifter som anförtros regionförvaltningen bildar en tillräckligt betydelsefull helhet för regionfullmäktige.

5 §

Finansiering av regionförvaltningen

Kommunerna inom försöksregionen skall komma överens om att beräkningsgrunden för merparten av den finansiering som kommer från kommunerna för regionförvaltningens uppgifter är en viss summa per invånare eller en viss andel av kommunens inkomster. Avgiftsgrunderna skall vara desamma för alla kommuner inom regionen. När regionförvaltningen inleder sin verksamhet kan man avtala om en övergångstid på högst tre år, under vilken grunderna för kommunernas andelar av finansieringen förenhetligas.

När regionförvaltningen är utbildningsanordnare i stället för medlemskommunerna används som grund för den statliga finansieringen enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998) priserna per enhet uträknade särskilt för varje

medlemskommun som om medlemskommunerna fortfarande skulle anordna utbildningen.

Regionförvaltningen och medlemskommunerna kan beviljas statsandel och statsunderstöd för utvecklings- och anläggningsprojekt som förutsätts av de uppgifter inom social- och hälsovården samt undervisnings- och kulturverksamheten som ankommer på försöksregionen på det sätt som bestäms i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) samt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

6 §

Andra organ inom regionförvaltningen

För beredningen och verkställigheten av regionfullmäktiges beslutsfattande tillsätter regionfullmäktige en regionstyrelse och en i 71 § kommunallagen avsedd revisionsnämnd för organisering av granskningen av försöksregionens förvaltning och ekonomi.

Inom regionförvaltningen kan finnas andra organ enligt vad regionfullmäktige bestämmer i sin instruktion.

2 kap.

Regionfullmäktigeval

7 §

Regionval samt ledamöter och ersättare i fullmäktige

Regionfullmäktigeval (*regionval*) förrättas som direkta, hemliga och proportionella val i samband med kommunalval. Alla röstberättigade har lika rösträtt.

Försöksregionen utgör valdistrikt. I varje kommun inom försöksregionen uppställs egna kandidater. Från varje kommun väljs det antal fullmäktigeledamöter som följer av den räkneoperation som avses i 14 §. För ledamöterna väljs bland de icke invalda kandidaterna från varje valförbund, parti och gemensam lista som uppträtt i regionvalet ett lika stort antal ersättare som antalet ledamöter, dock minst två. En ledamot som blivit

vald i egenskap av kandidat för en valmansförening utanför de gemensamma listorna har ingen ersättare.

Konstateras det att en ledamot har förlorat sin valbarhet eller har han eller hon befriats från sitt uppdrag eller avlidit, kallar regionfullmäktigeordföranden i hans eller hennes ställe för den återstående mandattiden en ersättare från valförbundet, partiet eller den gemensamma listan i fråga.

Vid regionval finns de kandidater som uppställts i alla kommuner inom försöksregionen på en sammanställning av kandidatlistorna. Justitieministeriet meddelar närmare föreskrifter om utarbetandet av sammanställningen.

8 §

Rösträtt

Angående rösträtt i regionval gäller vad som föreskrivs om rösträtt i kommunalval.

9 §

Allmän valbarhet

Valbar till regionfullmäktige är den som

- 1) har någon av försöksregionens kommuner som hemkommun,
- 2) har rösträtt i kommunalval i någon kommun inom försöksregionen det år då fullmäktige väljs, och
- 3) inte är omyndig.

Som kandidat vid val till regionfullmäktige får endast ställas upp den som skriftligen har gett sitt samtycke till mottagande av fullmäktigeuppdraget.

10 §

Begränsningar i valbarheten

Valbar till regionfullmäktige är inte

- 1) en statstjänsteman som sköter tillsynsuppgifter som direkt riktar sig mot kommunalförvaltningen, och inte
- 2) den som sköter en ledande uppgift eller en därmed jämförbar ansvarsfull uppgift inom något av regionfullmäktiges uppgiftsområden.

Den som sköter en uppgift som avses i 1 mom. är valbar till fullmäktige, om skötseln av uppgiften upphör innan fullmäktiges mandattid börjar.

11 §

Förrättande av val

Regionval förrättas med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i vallagen (714/1998). Angående rätt att förhandsrösta i regionval gäller dock vad som bestäms i 12 §.

12 §

Rätt att förhandsrösta

Varje röstberättigad får förhandsrösta i regionval på allmänna förhandsröstningsställen och i anstalter i kommunerna inom försöksregionen.

En röstberättigad, vars rörelse- eller funktionsförmåga är så begränsad att han eller hon inte utan oskäligen svårigheter kan ta sig till röstnings- eller förhandsröstningsstället, får så som bestäms i 55 § vallagen förhandsrösta hemma i den kommun inom försöksregionen som i rösträtsregistret har antecknats som hans eller hennes hemkommun.

13 §

Kandidatuppställning

Vid kandidatuppställning och kandidatsökan iaktas i tillämpliga delar 146 - 156 § vallagen med beaktande av vad som bestäms i denna paragraf.

Om flera partier sluter sig samman till ett valförbund i någon kommun, skall samma valförbund slutas i alla kommuner inom försöksregionen.

Om minst två gemensamma listor som ställer upp kandidater har kommit överens om att bilda en gemensam regionlista, skall varje valombud för en sådan gemensam lista inge anmälan om detta till den kommunala centralvalnämnden samtidigt som anmälan enligt 156 § vallagen görs. Varje gemensam lista som bildar en gemensam regionlista skall ha

samma beteckning.

Ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista har rätt att i en kommun ställa upp ett antal kandidater som är högst två gånger så stort som antalet regionfullmäktigeledamöter som skall väljas från kommunen. Om det från kommunen ändå väljs färre än fem regionfullmäktigeledamöter, är det högsta antalet kandidater tio.

Partiernas och valmansföreningarnas valombud vid kommunalval kan också vara valombud vid val till regionfullmäktige.

14 §

Fördelningen av platserna i regionfullmäktige mellan kommunerna

Platserna i regionfullmäktige fördelas mellan kommunerna inom försöksregionen enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet vid utgången av den sista dagen i maj månad valåret. Invånarantalet i varje kommun divideras med invånarantalet i försöksregionen, och resultatet multipliceras med antalet ledamöter i regionfullmäktige. Varje kommun får ett antal ledamöter som motsvarar det hela tal räkneoperationen ger. Om alla platser inte då blir fördelade, fördelas de återstående platserna mellan kommunerna i den ordning som följer av decimaltalens storlek i de tal som räkneoperationen givit.

Varje kommun skall ha minst en plats i regionfullmäktige. Om den räkneoperation som avses i 1 mom. leder till att någon kommun inom försöksregionen blir utan plats i regionfullmäktige, utökas antalet platser i regionfullmäktige enligt 2 § 2 mom. så att var och en av de kommuner som blivit utan företrädare får en plats.

Justitieministeriet bestämmer om fördelningen mellan platserna i regionfullmäktige i god tid före valet genom beslut som publiceras i Finlands författningssamling.

15 §

Uträkning av valresultatet i kommunen

Centralvalnämnden fastställer vid ett sammanträde som hålls den tredje dagen efter valdagen och som börjar klockan 12.00 de

röstetal som varje kandidat, parti eller gemensam lista har fått sammanlagt i kommunen, och meddelar de sålunda fastställda röstetalen och det totala antalet avgivna röster i kommunen till centralvalnämnden för regionvalet.

Centralvalnämnd för regionvalet är centralvalnämnden i den kommun inom försöksregionen som har det största invånarantalet enligt 14 § 1 mom.

16 §

Bestämmande av valresultatet

Efter att ha fått det meddelande som avses i 15 § från centralvalnämnderna i försöksregionens kommuner räknar centralvalnämnden för regionvalet samman röstetalen för varje parti, gemensam regionlista och gemensam lista som inte hör till någon gemensam regionlista inom försöksregionen. Härfter tilldelas varje parti, gemensam regionlista och gemensam lista som inte hör till någon gemensam regionlista regionjämförelsetal, så att varje parti och gemensam lista som första jämförelsetal erhåller partiets eller den gemensamma listans hela antal röster, som andra jämförelsetal hälften därav, som tredje jämförelsetal en tredjedel, som fjärde jämförelsetal en fjärdedel, och så vidare. Regionjämförelsetal för en kandidat för en valmansförening som inte hör till någon gemensam lista är kandidatens röstetal. Härnäst placeras alla regionjämförelsetalen i den ordning som deras storlek anger och av dem väljs från seriens början ett antal som motsvarar antalet platser i regionfullmäktige. Dessa regionjämförelsetal visar hur många platser varje parti, gemensam regionlista, gemensam lista som inte hör till någon gemensam regionlista eller valmansförening som inte hör till någon gemensam lista får i regionfullmäktige.

17 §

Besättande av platserna i fullmäktige från de enskilda kommunerna

Om ett parti, en gemensam regionlista eller en gemensam lista som inte hör till någon gemensam regionlista har fått endast en plats

i regionfullmäktige, besätts platsen i den kommun där partiets, den gemensamma regionlistans eller den utanför de gemensamma regionlistorna stående gemensamma listans kandidater har fått flest röster. Om ett parti, en gemensam lista eller en gemensam lista som inte hör till någon gemensam regionlista har fått minst två platser i fullmäktige, fördelas de mellan kommunerna i samma förhållande som partiets, den gemensamma listans eller den utanför de gemensamma regionlistorna stående gemensamma listans röster fördelar sig mellan kommunerna. För detta divideras det röstetal partiet, den gemensamma regionlistan eller den gemensamma lista som inte hör till någon gemensam regionlista fått i kommunen med det röstetal som partiet, den gemensamma regionlistan eller den gemensamma lista som inte hör till någon gemensam regionlista fått inom försöksregionen och det tal som erhålls multipliceras med det antal platser i fullmäktige som partiet, den gemensamma regionlistan eller den gemensamma lista som inte hör till någon gemensam regionlista får i försöksregionen. Från varje kommun väljs ett antal kandidater för partiet eller den gemensamma listan som motsvarar det hela tal som resultatet utvisar. Om partiets eller den gemensamma listans alla platser inte blir besatta på detta sätt, fördelas de återstående platserna mellan kommunerna i den ordning som följer av decimaltalens storlek.

I varje kommun fördelas de fullmäktigeplatser som bestämts på det sätt som anges i 1 mom. inom partierna och de gemensamma listorna i den ordning som kandidaternas personliga röstetal anger.

18 §

Överföring av fullmäktigeplatser inom ett parti eller gemensam lista från en kommun till en annan

Om det efter att fullmäktigeplatserna har besatts från de enskilda kommunerna i enlighet med 17 § från någon kommun har valts flera fullmäktigeledamöter än vad som bestäms i justitieministeriets beslut enligt 14 § 3 mom., överförs från kommunen ett antal fullmäktigeplatser som motsvarar skillnaden

till en sådan kommun där antalet fullmäktigeplatser på motsvarande sätt har blivit för litet. Ett partis eller en gemensam listans enda fullmäktigeplats kan inte överföras till en annan kommun.

Centralvalnämnden överför vid behov från en kommun som i enlighet med 1 mom. har extra platser till en kommun som bestäms genom lottning den plats som har det lägsta personliga röstetalet.

19 §

Ersättare i fullmäktige

Till ersättare för en regionfullmäktigeledamot utses den första icke invalda kandidat i samma kommun från det parti eller den gemensamma lista som den valde hörde till.

Om en regionfullmäktigeledamot inte får en ersättare på något annat sätt, utses till ersättare den icke invalda kandidat i kommunen som enligt 17 § skulle vara den följande att bli vald.

Om en ersättare blir fullmäktigeledamot eller bortfaller av någon annan orsak, skall centralvalnämnden för regionvalet utse en ny ersättare för regionfullmäktigeledamoten med iakttagande av vad som bestäms i 1 och 2 mom.

20 §

Fastställande och tillkännagivande av valresultatet

Centralvalnämnden för regionvalet fastställer, offentliggör samt tillkännager resultatet av regionvalet med iakttagande i tillämpliga delar av vad som bestäms om kommunalval.

21 §

Sökande av ändring i valresultatet

Ändring i ett beslut genom vilket resultatet av regionval har fastställts får sökas på det sätt som i 8 kap. vallagen bestäms om sökande av ändring i kommunalval.

När det bestäms om nyval och när valresultatet rättas tillämpas 103 § vallagen.

22 §

Tillämpning av andra bestämmelser vid regionval

Till den del något annat inte bestäms i denna lag, iakttas vid regionval bestämmelserna i vallagen. Vid regionval iakttas dessutom bestämmelserna om kommunalval, om inte något annat bestäms i denna lag, samt 37 och 38 § kommunallagen.

Vid regionval iakttas vad som i lagen om anmälan av kandidaters valfinansiering (414/2000) föreskrivs om anmälan av valfinansiering vid kommunalval. Anmälan görs till centralvalnämnden för regionvalet.

23 §

Förordnande om val och närmare bestämmelser

Justitieministeriet förordnar om regionval senast före utgången av mars månad valåret och utfärdar de närmare bestämmelser som behövs för förrättandet av val genom förordning.

3 kap.

Särskilda bestämmelser

24 §

Tillämpning av annan lagstiftning

Angående regionförvaltningen, invånarnas rätt till inflytande, förtroendevalda, anställda, förvaltningsförfarande, ekonomi, granskning av förvaltningen och ekonomin samt kommunernas samarbete gäller i tillämpliga delar vad som i kommunallagen bestäms om samkommuner. På regionfullmäktige tillämpas kommunallagens bestämmelser om fullmäktige och på regionstyrelsen kommunallagens bestämmelser om kommunstyrelsen.

Angående de uppgifter som överförs till regionförvaltningen samt om de tjänstemän och arbetstagare som sköter dessa uppgifter gäller vad som särskilt bestäms om dem i den lagstiftning som gäller de överförda uppgifterna.

25 §

Ändringssökande

Angående sökande av ändring i beslut som regionförvaltningens organ fattat med stöd av denna lag gäller vad som i 11 kap. kommunallagen bestäms om rättelseyrkande och kommunalbesvär. Rättelseyrkande och kommunalbesvär får även anföras av kommuner och kommunmedlemmar inom försöksregionen.

Angående sökande av ändring i beslut som regionförvaltningens organ har fattat i fråga om en uppgift som överförs till organet gäller vad som bestäms om ändringssökande i den lagstiftning som gäller den överförda uppgiften.

26 §

Organisationskommission för regionförvaltningen

För en ny regionförvaltning skall en organisationskommission tillsättas senast fyra månader före regionvalet.

Antalet medlemmar och ersättare i organisationskommissionen bestäms och kommissionen tillsätts av länsstyrelsen. Kommunstyrelserna i kommunerna inom försöksregionen skall för länsstyrelsen föreslå medlemmar och ersättare. Länsstyrelsen skall, när den utser medlemmar och ersättare, följa kommunstyrelsernas förslag, om de inte står i strid med varandra och kommissionens sammansättning blir lagenlig. Kommissionen väljer inom sig ordförande och vice ordförande.

Organisationskommissionen sköter förberedelserna inför ordnandet av regionförvaltningen till dess valresultatet har fastställts och regionstyrelsen inleder sin mandattid.

Angående organisationskommissionen gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om kommunstyrelsen.

27 §

Organisering av regionförvaltningen

När det första gången har förrättats region-

val i en försöksregion och valresultatet har fastställts skall det nya regionfullmäktige utan dröjsmål och utan hinder av 4 § 1 mom. välja regionstyrelse och vidta andra åtgärder som är nödvändiga för att ordna regionförvaltningen.

Den till åldern äldste regionfullmäktigeledamoten skall kalla regionfullmäktigeledamöterna till det första sammanträdet och leda ordet där tills ordförande och vice ordförande för fullmäktige har utsetts.

De som valts till regionstyrelsen börjar genast sköta sina uppdrag. De andra förtroendevalda samt tjänstemännen börjar sköta sina uppdrag först när avtalet om regionförvalt-

ningen träder i kraft, om det inte besluts att de skall börja sköta sina uppdrag redan tidigare.

4 kap.

Ikraftträdande

28 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till utgången av 2012.

2.

Lag

om ändring av lagen om försök med samarbete inom regioner

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen den 28 juni 2002 om försök med samarbete inom regioner (560/2002) 4 § 2 mom. och 21 § och *fogas* till lagen en ny 5 a § som följer:

4 §

Överföring av uppgifter och beslutanderätt till ett regionalt organ

Medlemmarna i organet skall vara valda av fullmäktige i kommunerna inom försöksregionen. Varje kommun skall ha åtminstone en medlem i organet. På organet och dess personal tillämpas i övrigt vad som i kommunallagen bestäms om samkommuner och personal.

5 a §

Överförande av uppgifter och beslutanderätt till regionförvaltningen

Kommunala uppgifter och kommunal be-

slutanderätt kan överföras till en regionförvaltning, vars högsta beslutanderätt utövas av regionfullmäktige som valts av invånarna i kommunerna inom försöksregionen. Bestämmelser om regionförvaltningen finns i lagen den 20 om försök med regionfullmäktige (/20).

21 §

Ikraftträdande och giltighet

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2002 och gäller till den 31 december 2012. Lagens 6 § träder likväl i kraft den 1 januari 2003.

Denna lag träder i kraft den 20 . Om kommunala uppgifter och kommunal beslutanderätt i enlighet med 5 a § överförs till regionförvaltningen, överförs uppgifter

och beslutanderätt som baserar sig på avtal som statsrådet fastställt innan lagen om försök med regionfullmäktige trätt i kraft och som anförtratts försöksregionens andra organ till regionförvaltningen när den inleder sin verksamhet.

Helsingfors den 5 september 2003

Republikens President

TARJA HALONEN

Inrikesminister *Kari Rajamäki*

2.

Lag**om ändring av lagen om försök med samarbete inom regioner**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 28 juni 2002 om försök med samarbete inom regioner (560/2002) 4 § 2
mom. och 21 § och
fogas till lagen en ny 5 a § som följer:

Gällande lydelse

4 §

*Överföring av uppgifter och beslutanderätt
till ett regionalt organ*

Medlemmarna i organet skall vara valda av fullmäktige i kommunerna inom försöksregionen. Varje kommun skall ha åtminstone en medlem i organet. På organet tillämpas i övrigt vad som i kommunallagen bestäms om samkommuner.

Föreslagen lydelse

4 §

*Överföring av uppgifter och beslutanderätt
till ett regionalt organ*

Medlemmarna i organet skall vara valda av fullmäktige i kommunerna inom försöksregionen. Varje kommun skall ha åtminstone en medlem i organet. På organet *och dess personal* tillämpas i övrigt vad som i kommunallagen bestäms om samkommuner *och personal*.

5 a §

Överförande av uppgifter och beslutanderätt till regionförvaltningen

Kommunernas uppgifter och beslutanderätt kan överföras till en regionförvaltning, vars högsta beslutanderätt utövas av regionfullmäktige, som valts av invånarna i kommunerna inom försöksregionen. Om regionförvaltningen bestäms i lagen den 200 om försök med regionfullmäktige (/200).

Gällande lydelse

21 §

Ikraftträdande och giltighet

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2002 och gäller till den 31 december 2005. Lagens 6 § träder likväl i kraft först den 1 januari 2003.

Föreslagen lydelse

21 §

Ikraftträdande och giltighet

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2002 och gäller till den 31 december 2012. Lagens 6 § träder likväl i kraft den 1 januari 2003.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om kommunala uppgifter och kommunal beslutanderätt i enlighet med 5 a § överförs till regionförvaltningen, överförs uppgifter och beslutanderätt som baserar sig på avtal som statsrådet fastställt innan lagen om försök med regionfullmäktige trätt i kraft och som anförtrots försöksregionens andra organ till regionförvaltningen när den inleder sin verksamhet.
